ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 16 март
СЕШАНБА
№ 31 (5.474).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

БМТ Бош котиби Бутрос Бутрос Ғолий жанобиолийларига

Бош котиб жаноблари!

Тожикистондаги воқеалар муносабати билан 1992 йилнинг сентябрида қилган мурожаатимга ижобий муносабатда бўлинганлиги ҳамда ана шу мамлакатдаги вазиятни нормаллаштириш йўлида БМТ сарфлаётган самарали куч-ғайратлар учун Сизга яна бир бор самимий миннатдорчилик изҳор этишдек юксак шарафга муяссарман.

Ўзбекистон республикасининг ҳукумати ва халқи ер куррасининг турли бурчакларидаги, шу жумладан, бизнинг минтақамиздаги можароларни бартараф этиш борасида БМТнинг саъй-ҳаракатларини ва Бош котиб сифатида Сизнинг чора-тадбирларингизни ғоят зўр эътибор ва умид билан кузатиб турибдилар.

Жаноби олийлари, шу муносабат билан Марказий Осиёда ва аввало Тожикистонда барқарорлик ҳамда тинчлик ўрнатиш муаммоларига яна бир бор эътиборни жалб этишни истардим.

Тожикистоннинг конституциявий йўл билан сайланган ҳокимияти бу жафокаш мамлакатда тинчликни, тартиб ва қонунчиликни қайта тиклаш, иқтисодиётни барқарорлаштириш ва аҳолини таъминлаш, биродаркушлик урушининг оғир оқибатларини тугатиш (бу уруш ўн минглаб кишиларнинг ёстиғини қуритди) борасида кўраётган чора-тадбирларини Ўзбекистон Республикаси, ишончим комилки, бошқа қўшни давлатлар ҳам ижобий баҳоламоқдалар.

Азият чеккан халққа БМТ йўли билан берилган инсонпарварлик ёрдами, Қозоғистон, Россия, АҚШ, Туркия, Хитой, Ҳиндистон ва бошқа мамлакатлар томонидан уни қўллаб-қувватлаш ва меҳр-шафқат кўрсатиш ҳаракатлари юксак баҳога сазовордир.

Ўзбекистон қўшни мамлакатдаги урушда жафо чекканларга астойдил ҳамдардлик туйғуси билан озиқ-овқат, болалар кийим-кечаги, дори-дармонлар, қурилиш материаллари ва бошқа ҳаётий зарур молларни юбориб турди ва ҳамон юбормоқда.

Шу билан бирга ҳозирги вақтда Тожикистондаги шафқатсиз ва тинкани қуритадиган урушнинг, уй-жойлар ва ҳаёт таъминоти иншоотлари жуда кўплаб бузилганининг ғоят оғир иқтисодий ва ижтимоий оқибатлари, ёнилғи, ёқилғи, уруғлик, озиқ-овқат, дори-дармон билан таъминлашдаги ҳалокатли аҳвол ўз таъсирини ўтказмоқда. Инсонлар кулфати ва азоб-уқубатларининг, ялписига дардга чалиниш ва юқумли касалликларнинг янги-янги манбалари пайдо бўлиш эҳтимоли бор.

Жаҳон миқёсида юксак обрўга эга бўлган Сиз, бош котиб жанобларига мурожаат этиб, БМТнинг халқаро ҳаётдаги ноёб аҳамиятини назарда тутиб, ҳеч кечиктирмай кўриб чиқилиши лозим бўлган икки масалада ёрдам беришни илтимос қилур эдим.

Биринчиси. Бу — жаҳон ҳамжамияти ёрдамида Тожикистон Республикаси билан Афғонистон Ислом давлати ўртасидаги чегаранинг бехатарлиги ва дахлсизлигини таъминлашдан иборатдир. Бу масалада биз ниҳоятда ташвишланаётганимизнинг боиси шундаки, собиқ СССР таркибида тарихан ривожланиш сабабли Тожикистоннинг ташқи чегаралари айни бир вақтда минтақамиздаги барча мамлакатлар учун энг чекка марра бўлиб қолган. Яқиндагина суверен ва мустақил бўлган Марказий Осиёдаги беш та давлат ўртасида лоақал расмий бўлсада ички чегаралар мутлақо мавжуд эмас. Шу боисдан Тожикистон чегараларининг дахлсизлигига оз бўлсада қилинган тажовузлар Марказий Осиёдаги барча давлатларнинг суверенитетига бевосита тажовуз деб қабул қилиниши мумкин.

Айни пайтда биз ишончли манбалардан олган маълумотларга кўра, Тожикистоннинг Афғонистон томонидаги жанубий чегаралари бўйлаб қўшни мамлакатлар ҳудудида жойлашган экстремистлар марказларининг бевосита иштироки ва мададида минтақамиз ҳудудида қўпорувчилик ҳаракатларини амалга ошириш учун қўпорувчи-террорчи гуруҳлар томонидан қурол-яроғ омборлари, шунингдек лагерлар барпо этишга зўр берилмоқда.

Шу тариқа, Афғонистон—Тожикистон чегарасини оммавий тарзда бузишларга ва Марказий Осиёда шафқатсизларча қотиллик ҳаракатларига фаол тайёргарлик кўрилаётгани халқаро жамоатчиликни ташвишлантирмай қололмайди.

Жаноб бош котиб, Сизнинг эътиборингизни жалб этмоқчи бўлганим бошқа масала — қийноқ ва дўқ-пўписалар ёрдамида зўрлик билан Тожикистондан ҳайдаб кетилган ўн минглаб бегуноҳ ва ҳамма нарсадан маҳрум этилган кишилар — болалар, аёллар, қариялар тақдирига дахлдордир. Улар Афғонистонда жуда оғир аҳволга тушиб қолганлар, зўравонлик, очлик, касалликдан ҳалок бўлмоқдалар ва ўз она юртга тўсқинликсиз қайтишлари учун БМТнинг ғоят қатъий мададига муҳтождирлар.

Ўзбекистон Республикаси инсонпарварлик қоидаларига амал қилиб, Тожикистоннинг зўрлик билан ҳайдаб кетилган аҳолисининг БМТ ҳомийлигида ватанига қайтаришга доир махсус ҳаракатни амалга оширишда ўз кўмагини, шунингдек мавжуд имкониятларни, жумладан, ўз ҳудудини таклиф этишга тайёрдир.

Жаноби олийлари!

Тожикистонда ва унинг теварагида кескинликнинг яна авж олиши катта вайронгарчилик келтирувчи ядро ва оддий қуролга эга бўлган улкан минтақада сиёсий ва ижтимоий ларзаларни келтириб чиқариш учун қудратли омил бўлиши мумкинлигига етарли баҳо бермай бўлмайди.

Шу муносабат билан мазкур мактубни расмий мурожаатнома деб билиб, хавфсизлик кенгашининг мажлисида муҳокама қилиш учун махсус ахборот тайёрлаш мақсадида ишларнинг аҳволини батафсил ўрганиш ва фактлар тўплаш учун Сизнинг шахсий вакилларингизни минтақамизга юборишингизни сўрайман. Жаноб Бош котиб, Сизни ишонтириб айтаманки, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати уларнинг ишига ҳар томонлама ёрдам беради.

Фурсатдан фойдаланиб Сиз, жаноби олийларига ўзимнинг энг юксак эҳтиромимни яна бир бор изҳор этаман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикасининг Президенти.
Тошкент шаҳри,
1993 йил 13 март.

ЎЗБЕКИСТОН ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИДА УЧРАШУВ

Ўзбекистон Республикасидаги ҳорижий дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари, шунингдек Ўзбекистон ва чет эл журналистлари 15 март куни ташқи ишлар вазирлигига таклиф этилди.

Учрашув чоғида ташқи ишлар вазири С. Сафоев ҳорижий дипломатларни ва оммавий ахборот воситалари нинг намояндаларини Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг БМТ Бош котиби Бутрос Бутрос Ғолийга мурожаати матни билан таништирди.

Ўзбекистон Республикаси раҳбариятининг бутун минтақада вазиятни барқарорлаштириш, бу ерда юз бераётган вазиятга жаҳон ҳамжамиятининг эътиборини жалб этиш, тинчлик ва хавфсизликни янада мустаҳкамлаш ишида кенг халқаро ҳамкорликни йўлга қўйишга доир изчил сиёсати ҳорижий ваколатхоналарнинг бошлиқлари ва журналистларга яна бир бор тушунтириб берилди.

Ўзбекистон тожик халқига одамийлик ёрдами кўрсатгани ва бундан буён ҳам шундай ёрдам кўрсатишга ҳамда ўз ватанидан кетиб қолган тожикистонлик фуқаролар она юртларига қайтишига кўмаклашишга тайёр эканлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти мурожаатининг матни Тошкентдаги ҳорижий дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари ва журналистлар орасида матбуот варақаси сифатида тарқатилди.

Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирлигининг матбуот шўъбаси.

ПРЕЗИДЕНТ ПАХТАКОРЛАР БИЛАН УЧРАШДИ

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов 15 март куни пахтакорлар республика Кенгаши қатнашчиларидан бир гуруҳини қабул қилди. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг етакчи тармоғини самарали ривожлантиришнинг биринчи навбатдаги вазифалари, пахтачилик билан, пахтакорларнинг муваффақиятли ишини таъминлаш билан боғлиқ барча тузилмалар фаолиятининг аниқ йўналишлари муҳокама қилинди.

(ЎзА).

ПАХТАЧИЛИК ЯНГИ БОСҚИЧДА

РЕСПУБЛИКА ПАХТАКОРЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

15 март куни Тошкентда Республика пахтакорларининг ўтган йил якунлари ва галдаги вазифаларга бағишланган кенгаши бўлди. Ўзбекистон қишлоқ хўжалик вазирининг биринчи ўринбосари Ж. Қўчқоров шу хусусда маъруза қилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков кенгашда сўзга чиқди.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, республика Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов иштирок этди.

(Кенгаш ҳақидаги ҳисобот газетанинг навбатдаги сонида эълон қилинади).

(ЎзА).

СУРАТДА: **пахтачилик масалаларига бағишланган республика Кенгаши иштирокчиларидан бир гуруҳи.**

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ЯКУН ВА РЕЖАЛАР

Куни кеча Тошкентда Ўзбекистон Республикаси акционерлик-тижорат деҳқончилик банки вакилларининг умумий йиғилиши бўлиб ўтди. Ўздеҳқонсаноат банки бошқарувининг раиси А. Аҳадов банкнинг 1992 йилги иш якунлари ҳамда келгусидаги режалари хусусида маъруза қилди. Маърузачи республикамизда бозор муносабатларига ўтиш даврида акционерлик-тижорат банкларининг аҳамияти беқиёслиги хусусида сўз юритди ва Ўздеҳқонсаноат банки ва унинг тармоқларида халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш, қишлоқ аҳолисини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилишни маблағ билан таъминлаш борасида қилинаётган ишлар хусусида ахборот берди, келгусида банк фаолиятини янада такомиллаштиришга оид ўз мулоҳазалари билан ўртоқлашди.

Йиғилишда банк низомига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш банк фаолиятининг 1992 йилги якуний balансини тасдиқлаш, банк кенгашининг таркиби тўғрисидаги масалалар ҳам кўриб чиқилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков иштирок этди ва нутқ сўзлади.

(ЎзА).

ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ИЛҒОРЛАРИГА МУКОФОТЛАР

Қишлоқда бозор муносабатларини шакллантириш шароитида деҳқончилик-саноат мажмуининг барқарор ишлашини таъминловчи келишилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва қишлоқ хўжалиги ходимларининг 1993 йилги биринчи навбатдаги вазифаларини белгилаб олиш мақсадида 15 мартдан бошлаб Тошкентда деҳқонлар ва чорвадорларнинг республика кенгашларини ўтказишга қарор қилинди.

Шу воқеа арафасида, деҳқончилик-саноат мажмуининг 1992 йилги иш якунлари юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг шу йил 13 мартдаги фармонига мувофиқ тармоқ ходимларидан катта бир гуруҳи Ўзбекистон Республикасининг фахрий ёрлиғи билан мукофотланди, энг яхши ўрнак кўрсатганларга Ўзбекистон Республикасининг фахрий унвонлари берилди.

(Фармон маҳаллий оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади).

СЎЗ—КЕНГАШ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Жўра НОРАЛИЕВ — Жарқўрғон тумани ҳокими:

●

— Анжуман пахтакорлар учун ҳар томонлама фойдали бўлди. Чунки ҳаммамизга маълумки, об-ҳаво деҳқон учун ҳеч қачон тўла-тўкис келган эмас. Ҳар йилнинг ўзига яраша қийинчиликлари, ноқулайликлари бўлади. Ана шунда пахтакорнинг матонати, омилкорлиги кўринади. Қийинчиликларни енгиб мўл ҳосил етиштиради.

Анжуманда пахтакорлар ана шундай миришкорларнинг тажрибаси билан танишдилар. Табиат ноқулайликлари юз берганда ҳам кўнгилдагидек хирмон кўтариш сирларини ўргандилар.

Бу борада туманимизда ҳам яхшигина тажриба тўпланган.

Ишни кўп йиллик тажриба асосида олиб борган туманимиз пахтакорлари ўтган йили жумҳуриятда биринчилардан бўлиб режани бажаришга муваффақ бўлишди. Режадаги 34 минг тонна ўрнига 40600 тонна пахта тайёрланди.

Тер тўкиб, меҳнат қилган деҳқон ҳеч қачон кам бўлган эмас. Президентимиз Ислом Каримовнинг пахтакорларга кўрсатган ғамхўрлиги туфайли режадаги пахтанинг 15 фоизи ва ундан ташқарисининг ҳаммасини ўзимиз тасарруф этадиган бўлдик. Ҳисоб-китобларга қараганда шунинг ҳисобига бир ярим миллиарддан зиёд даромад олиш мўлжалланмоқда. Ана шунинг асосий қисмини пахтакорлар турмуш шароитини яхшилашга сарфлаймиз.

Бу йилдан кўплаб қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг давлат буюртмаси анча камайтирилди. Пахтанинг эркин нархда сотиладиган қисми 20 фоизга етказилди. Айни пайтда қишлоқ хўжалиги учун зарур бўлган техника, ўғит, турли асбоб-ускуналар, кимёвий дорилар ва бошқа нарсаларнинг нархи юз баробар кўтарилиб кетди. Шундай шароитда биз зарур нарсаларни эркин нархда олишга мажбур бўляпмиз. Натижада олинган даромаднинг анчагина қисми шуларга сарфланаяпти. Фикримизча, пахтанинг эркин нархда сотиладиган қисми кейинчалик янада кўпайтирилса, мақсадга мувофиқ бўларди. Ана шунда пахтакорларнинг даромади ортиб, турмуши фаровонлашади ва меҳнатга муҳаббати кучаяди.

Аҳмаджон АЛЛОШЕВ— Беруний туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси:

●

— Қорақалпоғистон пахта етиштириладиган энг шимолий минтақа ҳисобланади. Шунинг учун ҳам табиат қийинчиликлари бизда кўпроқ содир бўлади. Шунга қарамай, деҳқонларимиз тадбиркорлик билан иш юритиб доимо режани бажаришга муваффақ бўлишяпти. Ўтган йилги натижа ҳам буни яққол кўрсатиб турибди. Туманда режа 85 фоизда қолиб кетган шароитда хўжалигимиз заршуносларисўзларининг устидан чиқдилар. Давлатга қарийб 2530 тонна пахта топширишга муваффақ бўлдик.

Ютуқлар ўзимизники, албатта. Анжумандан мақсад пахтачиликни янада ривожлантириш, мўл, сифатли, таннархи арзон маҳсулот етиштириш йўлидаги муаммоларнинг ечимини биргаликда топишдир. Бундай муаммолар Қорақалпоғистонда, хусусан, хўжалигимизда ҳам тўпланиб қолган.

Масалан, ерларимиз қумлоқ, кучли шўрланган. Бундай жойда ҳосил етиштириш учун деҳқон йил —ўн икки ой даладан чиқмаслиги лозим. Аслида ҳам шундай бўлмоқда. Биз қишнинг қаҳратонига қарамай 3—4 марталаб шўр ювамиз. Шўри ювилган жойларда ердаги озиқ моддалар ҳам ювилиб кетади. Шунинг учун ерларни бир неча маротаба ўғитлаш даркор. Хуллас, бизнинг шароитимизда ҳосил етиштириш учун бошқа ерлардагига нисбатан 24 турдаги агротехник тадбирни ортиқча бажаришга тўғри келади.

Мен кўпчилик ҳамкасбларимнинг олинадиган техника, ўғит ва бошқа зарур молларнинг нархи кўтарилиши муносабати билан иқтисодий аҳвол мушкуллашгани ҳақидаги фикрларига тўла қўшиламан. Биргина мисол: илгари бир килограмм пахтага 13 литр дизель ёнилғиси олардик. Энди эса 1 литр дизель ёнилғисига 3 килограмм пахта беришга тўғри келмоқда. Охир-оқибатда бу, пахта таннархининг кўтарилиб кетишга олиб келяпти. Натижада пахтакорлар кўпроқ ишлаб, камроқ даромад олишмоқда. Шунинг учун ерларнинг ҳолатига қараб, минтақалар бўйича пахтанинг харид нархларини белгилаш лозим.

Мўминжон ЖУРАЕВ — Поп районидаги «Ғурумсарой» давлат хўжалиги директори:

●

— Хўжалигимизда ўтган йили пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш режалари ортиғи билан адо этилди. Айниқса, пахтакорлар яхши ишладилар. Шунинг учун ҳам мўлжалдаги 3200 тонна ўрнига 3820 тонна қимматбаҳо хом ашё тайёрланди. Ҳосилдорлик гектар бошига 33,5 центнерни ташкил этди.

Ўтган йили 1350 гектар ерда ғўза ўстирган эдик. Бу йил 50 гектар ерни қисқартириб, дон етиштиришни кўпайтиришни мўлжаллаганмиз. Пахта майдони камайган билан ялпи хирмон озаймайди. Аксинча, ҳосилдорликни ошириш ҳисобига пахта тайёрлашни кўпайтирамиз.

Чунки пахта мустақил республикамизнинг асосий бойлиги ҳисобланади. Таъминотнинг тугаллиги ҳам, рўзғоримизнинг бутлиги-ю, дастурхонимизнинг тўкинлиги ҳам мана шу қимматбаҳо дурдона ҳисобигадир. Шундай экан, уни бутун чоралар билан кўпайтиришни таъминлашимиз лозим. Аммо бунинг учун бир қанча муаммоларни ҳал этишга тўғри келади.

Туманимиз учун ечилиши жуда зарур бўлган бир истиқболли имконият ҳақида тўхталмоқчиман. Маълумки, Президентимиз Ислом Каримов ўзларининг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат». деган рисолаларида «Ўзбекистоннинг халқини боқиш учун барибир янги ерларни ҳам ўзлаштиришимиз керак», дея жуда тўғри таъкидлаб ўтдилар. Бу борада бизнинг Поп туманида ҳам имкониятлар катта. Лекин сув келтириш муаммо бўлиб турибди.

Катта Наманган каналининг дастлабки лойиҳасида у Поп тумани орқали ўтиб, Тожикистон чегарасигача келиши режалаштирилган эди. Аммо кейинчалик канал Чуст туманигача келтирилди, холос. Агар канал сувини илгариги лойиҳа бўйича давом эттириб, сув келтирилса, камида қўшимча 15 минг гектар унумдор ерни ўзлаштириш мумкин. Бу минглаб тонна пахта, мева, сабзавот, гўшт, сут деган сўз.

Бундан ташқари, яхши даромад олсакда нарх-навонинг кўтарилиши муносабати билан харажатлар ҳам ортиб кетяпти. Шунинг учун ерларни мелиорациялашга маблағдан қийналяпмиз. Вазирлигимиз муҳим ишни маблағ билан таъминлашда ёрдам берса, биз пахтакорлар меҳнатдан қочмаймиз. Бор маҳоратимизни ишга солиб, юрт бойлигини кўпайтираверамиз.

ШУ КУННИНГ МУҲИМ ЮМУШЛАРИ

Жорий йил суғориладиган майдонларда ғалла экинлари экиш кенгайганлиги билан илгаригиларидан фарқ қилади. Ушбу йилда 450 минг гектарга дон экинлари экилади. Бу илгаригига нисбатан бир ярим баравар кўпдир. Чорва учун озуқа экинлари 800 минг гектар майдонга, жумладан, беда 647 минг гектарга етади. Булар ўтган йилларга нисбатан кўпдир.

Айни кунларда деҳқонлар кузда экилган ғалла майдонларига ишлов беришни уюшқоқлик билан олиб боришаётир. Мўл ҳосилнинг гарови бўлган муҳим агротехник тадбирни Наманган вилояти хўжаликлари ўз вақтида сифатли адо этишга муваффақ бўлдилар. Тошкентлик ғаллакорлар ҳам ушбу муҳим ишни ниҳоясига етказиш арафасида. Аммо Андижон, Навоий, Самарқанд, Жиззах вилоятларида ғаллазорлар парваришн кечиктирилмоқда.

Баҳорги бошоқли дон экинларини экиш Фарғона, Бухоро, Самарқанд вилоятларида бошланиб кетди. Лекин баҳорнинг ушбу илиқ кунларидан бошқа вилоят деҳқонлари унумли фойдаланмаяптилар, натижада экиш кечикмоқда.

Маълумки, жумҳуриятимиз раҳбарияти пахта яккаҳокимлигини тугатиш, алмашлаб экишни кенг жорий этиш, халқимиз дастурхонини мева, сабзавот, чорвачилик маҳсулотлари билан тўкин бўлишини таъминлаш мақсадида ғўза ўстириладиган майдонларни қисқартирмоқда. Кейинги олти йилда чигит экиладиган ерлар жами 507 минг гектарга камайди, Анъанага кўра жорий йилда ҳам пахтазорлар 66 минг гектарга камайтирилди. Шундай қилиб, бу йил ҳаммаси бўлиб 1600 минг гектар ерда ғўза ўстирилади.

Шунинг учун ҳам вазият пахта ҳосилдорлигини кўпайтиришни талаб қилмоқда. Ҳосилдорлик кўпайса, деҳқонлар даромади ортиши ҳам шубҳасиз. Буни яхши тушунган миришкорлар долзарб мавсумни катта тайёргарлик кўрган ҳолда кутиб олишга ҳаракат қилмоқдалар.

Кўп жойларда кўклам тараддуди зўр уюшқоқлик билан олиб бориляпти. Аммо баҳор нафаси эсаётганига қарамай хотиржам юрганлар ҳам йўқ эмас. Оқибатда қатор вилоятлардаги кўплаб хўжаликларда ҳанузгача тупроқ шўри ювилмаган, коллектор-дренаж тармоқлари, сув йўллари тозаланмаган. Уруғлик, зарур ўғитлар тайёр эмас. Техника таъмири ҳам ўлда-жўлда.

Барча пайкалларда ниҳолларнинг тўла униб чиқиши учун ерни экишга тайёрлашдан олдин уни текислаш алоҳида аҳамият касб этади. Республикамизда жорий йилда 1140 минг гектар ерни текислаш кўзда тутилган. Шу кунгача бу тадбир 70 фоиз пайкалларда амалга оширилди. Сурхондарё, Хоразм, Бухоро вилоятларида муҳим иш жадал суръатда олиб борилмоқда. Лекин Тошкент, Самарқанд, Наманган, Жиззах ва Қашқадарё вилоятларида қониқарли эмас.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган тадбирларда коллектор-дренаж ва ички суғориш ариқларини тозалаш бўйича катта ҳажмдаги ишни бажариш режалаштирилган эди. Фарғона ва Андижон вилоятлари хўжаликларида бу борадаги топшириқ бажарилди. Қашқадарё, Самарқанд вилоятлари хўжаликларида эса ниҳоясига етиш арафасида.

Андижон, Бухоро, Наманган вилоятлари хўжаликларида ҳам ер текислаш ишлари уюшқоқлик билан давом эттирилаяпти. Лекин Жиззах, Самарқанд вилоятларида соғлом ва бир текис ниҳол олиш омили ҳисобланган бу муҳим агротехник тадбирларга етарлича эътибор берилмаётир.

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида бу йил 169 минг тонна чигитни экиш учун тайёрлаш режалаштирилган эди. Наманган, Сурхондарё, Самарқанд, Бухоро ва Қашқадарё вилоятлари пахта заводлари режада белгиланган чигитни тайёрлаб қўйдилар. Аммо Хоразм, Жиззах, Навоий ва Қорақалпоғистон вилоятлари пахта заводлари бу ишни орқага суриб юборишмоқда.

Бундай аҳвол бошқа заводларда ҳам мавжуд. «Уруғлик чигитларни саралаганда нима учун пуч ва уринганлари ажратилмаяпти», деб завод директорларидан биридан сўраганимизда, у қуйидагича жавоб берди: «бундай қилиш фойдали эмас, чунки уруғликларни завод сотиб олган». Лекин бу хўжаликларга иқтисодий жиҳатдан зарар, эртага толага ҳам салбий таъсир қилиши мумкин, шунингдек истиқболга бундай муносабат пахтачиликка катта зиён келтиради-ку!

Излаган имконият топади, дейди халқимиз. Ғиждувон райони хўжаликлари вазиятдан чиқиш йўлини излаб топдилар. Ўзаро тузилган шартномага кўра, уларга Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институти уруғликни саралаб берадиган бўлди.

Уруғликка ишлов беришда ҳам бир қанча ечилмаган масалалар тўпланиб қолган. Баъзи хўжаликлар броноток, айримлари тигам ёки формалин дориворн билан чигитга ишлов беришни мўлжалламоқдалар. Баъзи жамоалар эса термик усулни қўллашмоқчи. Лекин қандай бўлса-да, бу муҳим ишни ўз вақтида сифатли бажариш керак. Бунинг учун керакли препаратларни тайёрлаш, чигит экишда қатнашадиган кишиларни дориларни ишлатиш қоидалари билан таништириш лозим. Акс ҳолда ўтган йилдаги аҳвол қайтарилади. Илдиз чириш ва гоммоз касаллигига қарши уруғликка ишлов бериб экилмаган майдонларда чигит икки-уч мартадан бузиб экилди. Бу ўта муҳим тадбирни мавсум олдидан унутмаслик керак.

Дарҳақиқат, баҳор ҳар бир деҳқон учун катта синов даври. Кузда яратилажак улкан хирмонларимизга эшик қоқиб турган экиш даврида замин яратилади. Шундай экан, мавсумга пухта ҳозирлик кўриб уни ўз вақтида сифатли ўтишини таъминлайлик.

Р. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги пахтачилик бошқармаси бошлиғи.

Техниканинг яхши ишлаши кўпроқ унинг таъмирига боғлиқ. Буни дилдан ҳис этган Касби районидаги Сайидо Насафий номли давлат хўжалиги механизаторлари ишни сифатли бажармоқдалар. Улар экиш мавсуми олдидан ҳар бир агрегатни алоҳида кўздан кечиришяпти.

СУРАТДА: илғор таъмирчи Неъмат Раҳматов сеялкаларни сўнгги бор текшириб кўрмоқда.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

Сўз—кенгаш қатнашчиларига

Шакарбой ИСРОИЛОВ — Пахтакор районидаги Ульянов номли давлат хўжалиги раҳбари:

— Пахта Ўзбекистоннинг асосий деҳқончилик маҳсулоти. Республика иқтисодиётида бу муҳим ўринга эга. Кейинги пайтда тармоққа алоҳида эътибор берилмоқда. Биз албатта, бундан хурсандмиз. Бу шахсан Президентимиз И. Каримов ғамхўрлиги, соҳадаги заҳматли меҳнатни яхши билганлиги туфайли амалга оширилмоқда. Масалан, ўтган йилни олиб кўрайлик. Президент фармонига кўра хом ашёга икки марта давлат харид нархи оширилди.

Пахтакорлик шарафли касб. Пахта миллатимизни дунёга танитди. Шу боис уни қанча қадрласак арзийди. Ҳосилдорликни кўтариш, деҳқончилик маданиятини ошириш, тармоқ сердаромадлигини янада юксалтириш учун тинмай иш олиб борилмоқда. Пахтага давлат буюртмаси ҳукумат томонидан йилдан-йилга камайтириб борилаяпти. Бу тадбирлар биз деҳқонларни албатта руҳлантираяпти.

Меҳнатни оқилона ташкил этиш, илғор тажриба муваффақият гарови. Буни дилдан ҳис этган ва унга амал қилган деҳқонларимиз салмоқли кўрсаткичларни қўлга киритишмоқда. Масалан, ўтган йилни олиб кўрайлик. Об-ҳаво ниҳоятда инжиқлик қилди. Чўл шароити бўлганлиги туфайли бизга янада қийин бўлди. Лекин фидокорона меҳнат қилган азамат деҳқонларимиз шундай мураккаб йилда режани бажаришиб, ўзларининг ҳақиқий пахтакор эканлигини яна бир бор намойиш қилдилар. Давлатга 7600 тоннадан зиёд чўл дурдонаси топширилиб, ҳар гектар ердан 23 центнердан ҳосил олинди.

Кенгаш ниҳоятда мазмунли ўтди. Ҳамкасбларимиз ўзларининг фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Исахон БАҲРОМОВ, Ангор районидаги «Таллимарон» давлат хўжалиги пахтачилик бригадаси бошлиғи.

Хўжалигимиз ингичка толали оқ олтин етиштиришга ихтисослашган. Хом ашёнинг бу тури халқ хўжалиги учун ниҳоятда зарур ва қимматлидир. Биз буни яхши тушунамиз. Шу боис уни етиштиришга алоҳида эътибор бераяпмиз. Кейинги йилларда тармоққа эътибор берилаётганлиги бизни янада самарали ишлашга даъват қилмоқда.

Охирги икки-уч йилда Президент фармонига кўра тармоққа алоҳида эътибор берилаётганлиги бизни хурсанд қилмоқда. Маҳсулотга давлат харид нархлари ошди. Хўжалик ихтиёрида қолаётган эркин нархда сотилиши зарур бўлган хом ашё миқдори ошиб бормоқда.

Бизни хурсанд қиладиган томони пахтачиликка бағишланган алоҳида Кенгаш ўтказилаётганлиги бўлди. Анжуман ниҳоятда сермазмун ва ишчан вазиятда ўтди. Кўпгина муаммолар ўз ечимини топди. Пахтакорлар ўзаро фикр алмашдилар. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида иш юритишнинг мақбул шаклларини излаш, иложи борича хўжаликларни давлат тасарруфидан чиқариш ва тармоқни ривожлантириш тўғрисида сўз юритилди.

Бригадамиз аъзолари қишлоқ хўжалиги учун мураккаб келган ўтган йилни меҳнатда муносиб ютуқлар билан якунладилар. 80 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил йиғиштириб олдик. Режани 150 фоизга уддалаб, давлатга 360 тонна ингичка толали пахта топширдик. Ниятимиз жорий йилда тармоқда мўл ҳосил етиштириш, Кенгаш қарорларини ишлаб чиқаришга жорий қилиб, тармоқ самарадорлигини янада ошириш.

ФЕРМЕР—ЗАМОН ИШБИЛАРМОНИ

Хоразм — уста деҳқонлар, тадбиркор чорвадорлар юрти. Шароити мураккаб заминдан мўл-кўл неъмат етиштиришни биладиган халқ. Ривожланаётган фермерлик ҳаракати воҳада ишбилармонлар кўп эканини кўрсатди. Сўнгги икки-уч йилда чорва моллари бош сони кўпайди, гўшт ва сут етиштириш салмоғи ошди. Бу бошқаларда ҳам фермерликка қизиқиш уйғотмоқда.

Яқинда шу соҳа мутасаддилари, чорвадор ва мутахассислар гуруҳи билан суҳбатлашиб, фикр-мулоҳазаларини, таклифларини эшитдик, муаммолар билан қизиқдик.

Қуйида уларни эътиборингизга ҳавола этаяпмиз.

Қаландар САФОЕВ,
Хоразм вилояти ҳокимининг ўринбосари

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Деҳқон (фермер) хўжаликларини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш бўйича тадбирлари ҳақида»ги қарорига асосан Хоразм деҳқон (фермер) хўжаликлари учун 11 минг гектар ер фонди ажратиш белгиланган эди. Кўп ўтмай фермерлардан аризалар туша бошлади ва уларнинг сафи кенгайиб борди.

Агар 1992 йил февраль ойида улар атиги 83 та бўлса, йил охирида 532 тага, аъзолари эса 1.278 кишига етди. Бириктилган ер майдони 1.770 гектарни ташкил этди.

Деҳқон хўжаликлари ва фермерларга қорамоллар сотиб олишлари учун кредитлар ажратилди. Вилоятимиз бўйича оилавий фермерлар давлатдан олган қарзлари 6 миллион 34 минг сўмни ташкил этди. Деҳқон хўжаликларига 181 та механизм ажратилган. 82 таси тракторлар, 12 таси комбайн, 19 таси автомобиль, 68 таси тиркалма аравалардир.

Ҳозир жами фермер хўжаликлари қарамоғидаги қорамолларнинг умумий сони 6.270 бош бўлиб, шундан 2.362 таси сигирлардир. Улар ўтган йили 470 тонна гўшт, 3.642 тонна сут етиштирдилар. Шовот райони ишбилармонлари 176 тонна, гурланликлар 75 тонна гўшт топширишди. Лекин Ҳазорасп, Янгибозор, Қўшкўпир районларида бу кўрсаткич 12—22 тоннадан ошмади.

Сут топширишда Урганч, Гурлан, Шовот, Хива районлари фермерлари дуруст натижаларга эришаяптилар. Улар учун 420 гектаргача ер берилган. Аммо, Хонқа, Боғот, Ҳазорасп районларида янгилик ихлосмандларига ажратилган майдон 100 гектарга ҳам етмайди.

Таъкидлаш жоиз, айрим хўжалик раҳбарлари муҳим ишга етарли эътибор бермаяптилар. Оқибатда қўшимча қийинчиликлар юзага келмоқда. Мутасадди раҳбарлар камчиликларни вақтида тугатиш чораларини кўрмасалар деҳқон хўжаликларини ривожлантириб бўлмайди. Ерлардан самарали фойдаланиш учун деҳқон хўжаликларини техника, минерал ўғит, уруғ ва кўчатлар билан таъминлаш борасида муайян ишлар қилинмоқда. Бироқ улар қаноатланарли эмас. Асосий юмушлар олдинда. Биринчи қадам сифатида моллар зотини яхшилаш юзасидан аниқ тадбирлар амалга оширилаяпти. Алоҳида тилга олинаётган Шовот районида 40 та оилавий ферма бор. Бу оз албатта. Вазифа деҳқон хўжаликлари сонини кўпайтириш, улар етиштираётган маҳсулотлар салмоғини сезиларли даражада оширишдан иборат.

Матназар ЖУМАНАЗАРОВ,
вилоят шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқи раиси

— Республика Президентининг ҳаётбахш фармони шарофати билан қишлоқда яшовчи оилаларга ажратилган томорқалар 33.055 гектарга етди. Асосий томорқага экилган сабзавот экинлари ҳосилдорлиги бултур гектарига 200 центнердан ошди.

Томорқа ерлардан унумли фойдаланиш учун 1990 йили район ва қишлоқларда шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмалари тузилди. Томорқачиларга моддий ёрдамни янада яхшилаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонига асосан шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқига 1 миллиард сўм пул ажратилди. Вилоятимизга 26 миллион 700 минг сўм келиб тушди ва улар районларга бўлиб берилди. Бу маблағ 3 мақсадга йўналтирилган:

1. Асосий воситалар сотиб олиш учун 12 миллион 670 минг сўм;

2. Айланма сарфлар учун 9 миллион 110 минг сўм;

3. Аҳолига қарз бериш учун 4 миллион 886 минг сўм.

Юқоридаги маблағларга ишлаб чиқариш мақсадларида фойдаланиладиган бинолар, омборхоналар, ускуна ва механизмлар, 140 трактор, 60 прицеп, 4 та юклагич, 30 автомашина ва бошқа қишлоқ хўжалик техникаси сотиб олинди. Аҳоли эҳтиёжлари қисман қондирилди.

Ҳозир қишлоқ аҳолисига маиший хизмат кўрсатиш, деҳқончилик маҳсулотларини сотиб олиш ва қайта ишлаш, товар айрибошлаш ҳамда улар эвазига керакли халқ истеъмол моллари олиб келишга хизмат қилаётган 36 та кичик корхона фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг ташкил этилиши туфайли 700 дан ортиқ киши иш билан таъминланди. Уюшмамиз 1992 йил ҳисоботи бўйичи 120 миллион сўмга яқин хизмат кўрсатди. Қўшкўпир районида 2 та консерва цехи ишга туширилди. Янгибозорда ёғоч қипиқлардан тахта тайёрлайдиган цех фойдаланишга топширилди, ғишт заводи қуриб битказилди. Янгиариқ районида 3 миллион шартли банка консерва маҳсулотлари тайёрлайдиган завод қурилиши авж олди. Хонқада ёғ ишлаб чиқарадиган цех қад кўтараётир.

Урганч, Боғот, Гурлан районларида иморатга ишлатиладиган зарур нарсалар: дарвоза, эшик, дераза тайёрланмоқда. Боғот, Қўшкўпир районларида хонатлас тўқиш дастгоҳлари сотиб олиниб, ишга туширилди.

Районлардаги «Деҳқон», «Гурлан», «Тадбиркор», «Янгиариқ», «Зарбдор», «Урганч» ва вилоят уюшмасига қарашли «Ғойбу», «Камалак», «Давр» каби кичик корхоналар аҳолига намунали хизмат кўрсатишга эришдилар. Вилоятимиз кичик корхоналари ва уюшмалари келтирган соф фойда 7 миллион 522 минг сўмдан ошиб кетди.

Уюшмалар экин турларини кўпайтириш, уруғликларни яхшилашда шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларига яқиндан ёрдам беришаяпти. Вилоят деҳқончилик саноат уюшмаси томонидан ўтган йил баҳорда экиш учун 80 тонна буғдой, 40 тонна арпа, 200 тонна шоли, 5 тонна кунгабоқар уруғи шахсий ёрдамчи хўжаликларга ажратилди. Кузда 170 тонна буғдой, 50 тонна арпа уруғи аҳолига тарқатилди. Агар 1990 йилда 1.500 гектар томорқа ерларига ғалла экилган бўлса, 1992 йилда 8.241 гектар ерга бошоқли дон экилди.

Ем-хашак етиштириш учун 1992 йилда 5.891 гектар ер ажратилди. Шуни таъкидлаш керакки, аҳоoли қўлидаги қорамоллар бош сони 1992 йилда салкам 50 минг бошга кўпайди. Яъни ҳозир 265 мингта қорамол, 116 минг бош қўй-эчки мавжуд.

Аҳоли заминдан унумли фойдалана бориб, маккажўхори ва оқ жўхоридан 2 марта ҳосил олиш ҳисобига озуқа миқдорини ҳамда қорамоллар бош сонини кўпайтиришга эришмоқда.

Вилоят ҳокимининг буйруғига биноан шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқи аҳолига омухта ем сотишни ташкил этди. Бултур бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан 22.430 тонна омухта ем уйларга элтиб сотилди. Натижада аҳоли 3.251 тонна сут ва 1.315 тонна гўштни давлатга илгариги йилга нисбатан кўп топширди.

Аҳоли билан яқиндан ҳамкорлик қилиш сабабли ўтган йилнинг шу даврига нисбатан давлатга сут топшириш 3.251 тоннага кўпайди. Хоразм томорқа хўжаликларида етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари умумий ишлаб чиқариш ҳажмининг ярмидан кўпини ташкил қилади.

Фермер деганда негадир кўпчиликда фақат чорвачиликка ихтисослашган хўжалик тушунилади. Бизнингча, фермер хўжаликлари боғдорчилик, полиз ва сабзавотчилик, пахтачилик соҳаларида ҳам фаолият кўрсатишлари мумкин. Уларнинг маълум бир амалий, методик, молиявий, иқтисодий ёрдам кўрсатадиган, моддий-техник таъминотига эга бўлган марказий ташкилоти мавжуд эмас. Фермер хўжаликлари самарадорлигини ошириш учун шахсий ёрдамчи хўжаликлар каби мустақил равишда бизнинг иттифоқимизга аъзо бўлиб киришлари айни муддаодир. Шунда улар биз кўрсатаётган имтиёзлардан фойдаланишлари мумкин.

Отажон ЧЎПОНОВ,
Урганч районидаги «Оқолтин» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси

— 1992 йилда жамоа хўжалигимизда 51 та фермер хўжалиги ташкил қилинди. Уларга суғориш тармоқлари бўлган, дала йўллари ўтган майдонлар танланди ва бир гектардан ер ажратилди.

Синов жараёнида кимнинг ердан унумли фойдаланиши, ким ўз мажбуриятини бажара олмаслиги аён бўлди. Ернинг тилини тушунадиган ҳақиқий деҳқонгина фермер хўжалиги тузса арзийди.

Умуман олганда майда фермер хўжаликлари кўзланган натижани бермади. Шунинг учун жорий йилда 51 та фермер хўжалигини бирлаштириб 10 та деҳқон хўжалиги тузиш ниятидамиз. Бошланишида ижарга бериладиган ерлар 3—5 гектар атрофида бўлади. Механизм ва сувдан оқилона фойдаланиш имконияти яратилади.

Кейинчалик харажатларини қоплаб, соф фойда олишга эришган, молхонаю қўралар қурган, керакли анжомларга эга фермер хўжаликларини жамоа хўжалиги тасарруфидан чиқарамиз. Чунки харажатларни ўзи қоплай олмаган фермер хўжалигини тугатишга тўғри келади.

Деҳқон хўжалиги, унинг раҳбари мустақил бўлиши керак, деймиз-у, лекин ўша бошлиқни ўқитиб-ўргатишга эътибор бермаймиз. Чунки у ердан унумли ҳосил олишга қаратилган агротехник тадбирларни билиши, олинган маҳсулотни исроф қилмай сақлашни таъминлаши, чорвачиликдан хабардор бўлиши, жониворларни касалликларга чалинтирмай асраши ва қатъий рацион асосида боқа билиши зарур. Қолаверса, ўз ишининг натижаларини мустақил ҳисоб-китоб қила олсин, молия идораларига ҳисобот берсин. Бунинг учун фермер агротехник, зооветеринария ва иқтисодий билимларга эга бўлиши шарт.

Фермер мустақил қадам ташлаб, бой тажриба тўплагунча жамоа хўжаликлари тасарруфида қолгани маъқул. Халқимизнинг яхши удуми бор. Янги оиланинг уст-бути қопланиб, қадди тиклангач, бўлак қилишади. Ҳар бир фермер мустақил деҳқон хўжалиги мақомига эга бўлиши учун ўзининг бинолари, ускуналари, техникаси, транспорт воситаларига эга бўлиши лозим.

Ўтган йили жамоа хўжалигимизда ҳар гектар ернинг ижара ҳақи 2,5 минг сўм қилиб белгиланганди. Бу йил нарх-навонинг ошиши ҳисобига бир неча баробар кўтарилади. Шу боис айрим жамоа хўжаликларида узоқ муддатли шартномани имзолаганлар ўртасида келишмовчиликлар бўлиши мумкин. Жорий йилда узоқ муддатли шартномалар тузишни йўлга қўяр эканмиз, сабоқлар ҳисобга олинаяпти. Яъни ер солиғи ёки ижара ҳақи баҳолари индексига (қадрсизланиш коэффициенти) қараб ҳар йили ўзгариб туради, деган жумла шартномага киритилади.

Ҳозир бир гектар ерга 2—3 бош қорамол тўғри келаяпти. Ерлардан унумли фойдаланиш ҳисобига уларнинг бош сонини 2 баробар кўпайтиришга эришиш асосий муддаомиздир.

Матвафо ЛАТИПОВ,
Урганч районидаги С. Қаландаров номли жамоа хўжалиги фермери

— Ўтган йили фермер хўжалиги туздим. Жамоа хўжалиги менга 1,7 гектар ер ажратиб берди. Ўғил ва келинларимга таяниб иш бошладим. Қарамоғимдаги 18 бош қорамолнинг 8 таси соғин сигир. Ўтган йили ҳар сигирдан ўртача 2.288 килограммдан сут соғиб олинди. Жамоа хўжалигига жами 18 тонна 300 килограмм сут топширдик. Даромад 76.242 сўмни ташкил этди. Очиғини айтсам, шунча елиб-югурганимизга яраша кўрилган даромаддан кўнглим тўлмади.

Шартномани узлуксиз бажариш учун сутдан чиққан сигирларни вақтида алмаштириш, аниқроғи уларни сотиб, ўрнини ёш моллар билан тўлдириб бориш керак. 1,7 гектар ердан жамғарилган ем-хашак фақат олти ойга етади. Қолган ярим йилда нима билан боқамиз? Битта сигир учун кунига 4 килограмм шелуха, 2 килограмм шрот сарфланяпти. Бир йилда 8 сигирга 17 тоннадан зиёд шелуха ва шрот зарур. Уларни эркин нархда сотиб олаётганлигимиз сабабли маҳсулот таннархи юқори бўлаяпти. Моддий манфаатдорлик бўлмагач, одамнинг ишдан кўнгли совийди.

Ўзимизда етиштирилаётган гўшт кундан-кунга қимматлашаяпти, деб уввос соламиз. Лекин асл сабабини суриштириш ҳеч кимнинг ҳаёлига келмайди. Агар шелуха ва шротни давлат нархида фермерларга керагича етказиш имконияти вужудга келмаса, қорамолларнинг бир қисмини сотиб юборишга тўғри келади. Фақат қуруқ ўтга қараб ўтирсак моллар семирмайди, сут ҳам кўпаймайди. Натижада чорвачилик таназзулга учраб бораверади.

Деҳқон хўжалигининг аччиқ-чучугини тотиб кўрган бир фермер сифатида фикримни баён қилаяпман. Моддий-техника таъминоти яхшиланмагунча, соҳани ривожлантириш йўлидаги ҳамма уринишлар чиппакка чиқаверади.

Ойгул ОТАЖОНОВА,
Урганч районидаги Ғойбу қишлоқ кенгашига қарашли хусусий томорқа эгаси

— Томорқамда қишин-ёзин сабзавот ва полиз экинлари етиштираман. Биринчи галда ернинг шўрланишига йўл қўймайман, керагича маҳаллий ўғит солиб, қисқа муддатда шудгор қиламан. Ерни экишга тайёрлаш билан бирга иссиқхонада керакли миқдорда помидор, бодринг ва бошқа экин уруғини кўкартириб оламан. Ерни тайёрлагач, алмашлаб экиш тартибини сақлаган ҳолда кўчатларни ниҳоллаб чиқаман. Редиска, пиёз, сабзи уруғларини эса эрта баҳорда жой-жойига сепаман ва ҳаво ҳароратининг ўзгаришига қараб парваришлайман.

Шароитимизга мос келадиган ва бир неча йил синовидан ўтган агротехник парвариш асосида немат етиштираман. Ўтган йили томорқадан 2 тоннага яқин помидор, 2.200 килограммдан зиёд бодринг, анча пиёз, редиска олдим. Жами 50 минг сўм атрофида даромад қилдим.

Хуллас ҳар қандай шароитда киши ишнинг кўзини билиши керак. Ғойбуликлар азалдан ернинг тилини тушунадиган деҳқонлардир. Хоҳловчилар марҳамат бизнинг тажрибамизни ўрганишсин. Мабодо фойдали томонларини кўришса, ўзларида тадбиқ қилишса, асло кам бўлишмайди.

Суҳбатдош:
Фарҳод МУҲАММАДИЕВ, «Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Инсон меҳнатсевар, тадбиркор бўлса ишида унум, топган-тутганида барака бўлар экан. Буни жалолқудуқлик Нишонбой ака Юнусов мисолида ҳам кўриш мумкин. У узоқ йиллар ўқитувчилик қилди. Нафақага чиққач, фермерликни ихтиёр этди. «Ойим» жамоа хўжалигидан беш гектар ерни ижарага олди. Оила аъзолари кўмагида жониворлар парваришига алоҳида эътибор қаратиб, ўтган йили давлатга 33 тонна сут топширди.

— Бултур ўз кучимиз билан 40 бош қорамолга мўлжалланган молхона қурдик,— дейди фермер. — Бу йил қорамоллар сонини 40 бошга, шундан соғин сигирларни 20 бошга етказмоқчимиз. Йил охиригача 50 тонна сут, 2 тонна гўшт топширишга аҳд қилдик.

СУРАТДА: Нишонбой ака келини Нигорахон, умр йўлдоши Сайлихон билан амалга ошириладиган юмушлар хусусида маслаҳатлашмоқда.

Ш. ОЛИМОВ олган сурат. (ЎзА).

БАҲОНА ЭМАС, ЧОРА ДАРКОР

Қайси қишлоққа борманг, ким билан гаплашманг, чорва молларини уй шароитида боқиш қийинлашиб бораётганидан нолийди. Тўғри, бозорда бир боғ поя 40—45 сўм, 1 кило ем 10—15 сўмга чиқиб кетган ҳозирги кунда 4—5 бош сигир, қўй-қўзи боқишнинг ўзи бўлмайди. Шуни олдиндан кўра билган республика ҳукумати вилоят, шаҳар ва туманларда шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари Иттифоқи тузишга қарор қилди. Ҳамма жойда Иттифоққа аъзо бўлганлар сони ортиб борди. Ахир, уйдаги жониворлар учун давлатдан арзон нархда ем олсанг, хўжалигингда етиштирган маҳсулотни кимга сотишни билсанг, яхши-да. Лекин катта шов-шув билан бошланган иш охирига етмади. Аксарият қишлоқ фуқаролари чорва моллари учун сўнгги бор қачон озуқа олганини эслай олмайди. Бунинг сабабини Фарғона вилояти шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқи раисининг муовини Соҳибжон Қобиловдан суриштирдик.

— Фуқароларнинг таъналари ўринли. Уларнинг эҳтиёжи даражасида ем етказиб беролмаяпмиз. 1991 йилда 21 минг тонна кунжара, 15 минг тонна шулха сотган бўлсак, ўтган йили аъзоларимизга бор-йўғи 4 минг тонна шулха, 2 минг тонна кунжара тарқатдик. Бу йил бўлса, вилоят ҳокимлигининг кўмаги билан ёғ-мой комбинатидан 2 минг тонна шулха олдик. Шунга ҳам раҳмат. Лекин буни вилоятимиз фуқаролари боқаётган 800 мингдан зиёд чорва молларига тақсимласак, денгиздан бир томчилиги аён бўлади. Бу масалада республика ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқига ҳам бир неча бор мурожаат қилиб, фонд ажратиб беришларини сўрадик. Лекин бирон наф чиқмаяпти. Вилоятимиздаги ёғ-мой комбинатлари эса бизни керакли озуқа билан таъминлашга тайёр. Фақат «юқоридан» фонд ажратилиши лозим», дейишмоқда...

Кўриниб турибдики, аҳволни яхшилаш учун кимдандир ёрдам кутилмоқда. Тўғри, ёрдамга таяниш керак. Лекин юзага келган муаммони ўз кучи билан ҳал қилиш чораларини ҳам излаш даркор. Вазиятдан чиқиш учун шулха, кунжара ишлаб чиқарувчи кичик цехлар ташкил қилиш вақти етди.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

САРКОР

У 17 ёшли, айни йигитлик пайтида тракторчилик гувоҳномасини олди. Энгельс номли жамоа хўжалигида ер текислади, чигит экди, ғўза ораларини юмшатди, ўғитлади, ҳосилни машиналарда йиғиштиришда қатнашди. Хўжаликнинг раисаси, марҳум Мунавварҳон опа ишга бир зумда киришиб кетадиган Тошпўлатни механизациялашган бригадага бошлиқ этиб тайинлаш ниятида уни ҳузурига чақирди.

— Сиз шуни маъқул кўрган бўлсангиз майли, —дейди Тошпўлат ҳурмат билан. — Чунки сиз отам ва онамни яхши билардингиз. Улар билан бирга ишлагансиз.

Ёш бригадирга Пахтаобод каналининг тепа қисмидаги ер берилди. Экин майдони даштлик эмасми, машаққати кўп бўлди. Лекин Тошпўлат бошлиқ бригада аъзолари уларнинг ҳаммасини енгишди. Бир йил ўтгач, жамоанинг ери янги ташкил этилган Пахтаобод районидаги «Гулистон» давлат хўжалиги ихтиёрига ўтди. Мана шунга ҳам 17 йил бўлди. У ҳамон жамоага бош.

Ер адирда жойлашганлиги боис тупроғи ишлов талаб. Шунга қарамасдан бригада ҳар йили режани уддалаб келаяпти. Ҳосилдорлик доимо 38—40 центнер ўртасида.

Ўтган йили жамоа пахта тайёрлаш режасини 10 иш кунида уддалади. Манзилга етиб келинганлиги ҳақидаги ғалаба ҳужжатига давлат хўжалигида эмас, райондаги 172 та бригада ўртасида биринчилардан бўлиб имзо чекди.

Бригадирнинг район қишлоқ хўжалик ходимларининг йиғилишида айтган гапи кўпчиликнинг эсида. Ўтган йили «67 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 39 центнердан хом ашё йиғиштириб олдик. Ҳосилнинг 270 тоннаси, яъни 90 фоизи пўлат этаклардан тўкилди. Машраббой Йўлбарсов, Абдумуталлиб Аҳмадбеков сингари механизаторлари 100—110 тонна хом ашёни саранжомлаб, режага муносиб ҳисса қўшдилар. Ўтган йили олинган соф-фойда 635 минг сўмни ташкил қилди. Ишчиларнинг ўртача ойлик маоши 4 минг сўмдан ошди».

Тошпўлат акадан қандай қилиб сифатли ва мўл ҳосил етиштириш тўғрисида сўраймиз. У босиқлик билан жавоб берди:

— Бунинг сири йўқ. Аввало уруғни танлай билиш керак. Кейин ерни меъёрида текислаш, одамларнинг қалбига йўл топа билиш ҳам лозим. Ана шунда кўп муаммолар ўз-ўзидан ечилган деб ҳисоблайверинг. Ғўза ўсиш давомида эса сувчи билан механизатор ҳосил тақдирини ҳал қилувчилар эканлигини унутмаслик керак. Уларга суяниб, маслаҳатларига амал қилиб ишлаган киши ҳеч қачон ютқазмайди. Ерларимизни оилавий звеноларга шартнома асосида ижарага бериб, ишлаётганлигимиз ҳам катта натижа бермоқда.

Кўпгина бригадаларда пахта яхши очилмасдан теримга киришилади. Натижада пишмаган пахталар ҳам териладди. Тошпўлат ака бошлиқ жамоада эса бу ишга шошилишмайди. Кўсаклар қийғос очилиб, толаси яхши пишгандагина бунга киришилади. Шу боис бригаданинг топширган ҳом ашёси сифатли бўлиб, доимо тош босади.

Бригаданинг дала шийпони ёнидаги танасига қучоқ етмас тут дарахти олис-олислардан кўриниб туради. Бу ерда 9 сотих майдонда боғ яратилган. Баҳордан то кеч кузгача турли мевалар пишиб туради. Сабзавот, картошка, сабзи ҳам шу ерда етиштирилади. Улардан ҳар куни иссиқ овқат тайёрланади. 8 гектар ер эса жамоа аъзоларига қўшимча томорқа сифатида берилган. Бу ерда бошоқли дон, ерёнғоқ, шолғом, турп экишади. Бу ҳам ҳозирги иқтисодий қийин шароитда ҳарна бўлса-да одамларга мадад бўлмоқда.

Т. ҚУРБОНОВ.

ДАРОМАД МАНБАИ

Янгийўл районидаги «Янги ҳаёт» жамоа хўжалиги деҳқонлари ғоят оғир шароитда фаолият юритадилар. Омилкорлик, касбга садоқат туфайли тошлоқ ерда пахтадан сурункасига баракали ҳосил етиштирилмоқда. Уч йилдирки инженер-механик Ғофиржон Бўрибоев бошқарув раиси бўлиб ишлаяпти. У билим ва ташкилотчилик қобилиятини ишга солиб, одамларни мақсад сари бирдек сафарбар эта олди. Ижтимоий соҳа муаммоларини ҳал этишда жонбозлик кўрсатди.

Кимнинг-ким эканлиги оғир шароитда қисқа муддатда яққол намоён бўлади. Раис агротехник тадбирларни вақтида сифатли амалга ошириш, фан ютуқларидан, илғорлар тажрибасидан унумли фойдаланиш, меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг таъсирчан усулларини кенг жорий этишга алоҳида эътибор берди. Қувончлиси шуки, Ғофиржон Бўрибоев барча соҳани бирдек ривожлантиришга эришаяпти. Ўтган йили заршунослар гектаридан 26 центнердан хирмон кўтардилар. Бу йилги ният ана шу кўрсаткични 30 центнерга етказиш. Дон, мева ва бошқа неъматлар етиштиришда ҳам қувончли ютуқларга эришилди.

Хўжаликда ташаббускор деҳқонлар, тажрибакорлар кўп. Турсунбой Камолов уларнинг бири. У шогирдлари билан 75 гектар ерда дур етиштириб келаяпти. Бирон йил йўқки у бошлиқ бригада режани бажармаган бўлсин. Аҳил жамоа каноп етиштиришда ҳам барчага намуна.

— Бозор шароитида ҳаёт кечириш анча қийинлашди, — дейди қирқ беш йилдан буён сидқидил тер тўкаётган Ойпоша Зокирова. — Буни ҳисобга олган хўжалигимиз раҳбарлари ғамхўр Президентимиз фармонига кўра меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан аниқ тадбирларни амалга оширишаяпти. Муҳим ишда кўпчилик ўртасида обрў-эътибор қозонган раисимиз Ғофиржон Бўрибоевнинг ташкилотчилиги, қатъиятлиги муҳим омил бўлаяпти. Ҳозирги кунда хўжаликда кўчат экиш қизғин боряпти. Йўл четларига тераклар, томорқаларга мевали ва гул кўчатлари ўтқазилмоқда. Ҳар бир бригадада мўл-ҳосилга пухта замин яратилди. Етарлича маҳаллий ўғит жамғардик. Техника белгиланган муддатда сифатли таъмирланди. Пахта мустақил Ўзбекистон фахри, ғуруридир. У том маънода даромад манъбаи эканлигига қатъий ишонч ҳосил қилдик. Аммо тармоқни жадал ривожлантириш, пешона тери эвазига етиштирилган ҳосилни сотиш ва бошқа масалаларда қатор муаммолар мавжуд. Пахтачилик масалаларига бағишланган Республика кенгашида булар ҳақида атрофлича гап юритилганлиги бежиз эмас.

М. ИЛЕСОВ.

СУРАТДА: жамоа бошқаруви раиси, кенгаш қатнашчиси Ғ. Бўрибоев (чапдан иккинчи) заршунослар билан мулоқотда.

БИР РАЙОН ЯНГИЛИКЛАРИ

МАРД ЎҒЛОНЛАР ҲАМИША ЁДИМИЗДА

Тошкент районидан афғон урушида 200 киши қатнашди. Ҳали ўн гулидан бир гули очилмаган ўнга яқин йигитнинг ҳоки афғон тупроқларида қолди.

Бу фожиа, бемақсад уруш жуда кўп оилалар қалбида битиши қийин бўлган жароҳат қолдирди. Район ҳокимлиги ўз иш фаолиятида афғон уруши қатнашчиларини, ногиронларни йўқлаб, урушда ҳалок бўлганлар оиласи кўнглини сўраб, кам-кўстига қарашиб туришни одат тусига киритган.

Навбатдаги дастурхон атрофига афғон уруши қатнашчилари, Чернобиль фожиаси иштирокчилари, урушда ҳалок бўлганларнинг оила аъзолари таклиф этилганлиги бежиз эмас эди. Бир пиёла чой устида Она-Ватан қадр-қиммати, поклик, ҳалоллик ва мардлик, жасорат инсонийлик ҳақида гап борди.

Қуръон тиловат қилиниб, шаҳид кетганларининг руҳи шод этилди. Район ҳокими ўз сўзида ҳалок бўлган оилаларнинг аъзоларига сабр-тоқат тилади. Ҳалок бўлганларнинг номлари бирма-бир тилга олинди. Мана, улар: Саъдулла Аширбоев, Дилшод Валиев, Абдушукур Ҳошимов, Жалолиддин Эрназаров, Ҳабибулла Исоқов, Аъзам Каримов, Рашид Ғаниев, Ихлос Юсупов, Эгамберди Тўхтаназаров, Шовкат Исмоғилов...

Ҳокимлик номидан уларнинг оила аъзоларига ёрдам пули берилди. Рустам Акбаров ўн кун ичида ҳалок бўлганларнинг номларини абадийлаштириш юзасидан чора-тадбирлар кўрилажагини маълум қилди.

НОННИ ЭЪЗОЗЛАНГ

Айни пайтда собиқ иттифоқнинг кўпгина ҳудудларида олий неъмат-нон тақчил. Одамлар соатлаб навбат кутиб нон оладилар. Шукроналар бўлсинки, бизда унга тақчиллик сезилмаяпти. Бу Президентимиз Ислом Каримов олиб бораётган инсонпарвар сиёсат шарофатидир. Масалбой қишлоқ кенгаши билан Ғ. Умаров номли жамоа хўжалиги биргаликда «Нон ризқ-рўзимиз» мавзуида кўрик-танлов ўтказди.

Унда қишлоқ кенгаши ҳудудидаги «Феруза», «Наврўз» болалар боғчалари ва ўрта мактабларнинг мураббийлари, тарбияланувчилари иштирок этдилар. Нон синдириш, ёр-ёр айтиб келинни олиб келиш, шунингдек келиннинг нон ёпиши сингари халқимизнинг қадимий удумлари, жуда чиройли тарзда намойиш қилинди. Нон тарихи ҳақидаги ривоятлар, кичкинтойлар ижросида талқин этилди, қўшиқлар янгради.

Н. ИСАЕВ.

ҲАР СОҲАДАН БИР ШИНГИЛ

● Жиззах тумани маданият бўлими бозор иқтисодиёти шароитидан келиб чиқиб, иш юритишнинг янгича усулини жорий этди. Жамоа бўлим қошида ташкил этилган «Рассом» кичик корхонаси ёрдамида иқтисодий аҳволини яхшилаб олишни режалаштирмоқда. Кичик корхонада 20 хил хизмат ташкил этилиб, 2 миллион сўм даромад қилиш кўзда тутилаётир. Айни пайтда бичув-тикув курсида 30 нафар, машинада ёзув курсида 20 нафар ёш билим олмоқда. Корхона жамоаси туман ҳудудидан шартнома асосида 6 гектар ер олиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ниятида кўкламги дала ишларини бошлаб юборди.

100 тупдан зиёд лимон дарахти ҳам парвариш қилинмоқда.

● Олтиариқ нефтни қайта ишлаш заводида халқ истеъмоли моллари тайёрлаш бошланди. Бунга ўтган йилги даромад қўл келди. Заводдаги бўш турган бинолар қайта таъмирланиб, ишлаб чиқариш дастгоҳлари ўрнатилди. Ҳозирда олтиариқлик нефтчилар пластмасса идишлар, аёллар халатлари, ишчилар қўлқопи ва хўжалик сумкалари тайёрланмоқда.

● Андижон вилоятининг бир неча шаҳар ва қишлоқларида Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 510 йиллигига бағишланган шанбалик бўлиб ўтди.

Меҳнат байрамида 500 мингга яқин киши иштирок этди. Улардан 420 минг нафари ишлаб чиқаришда банд бўлди. Шанбалик куни 185 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилиб, 21 миллион сўмдан зиёдроқ пул махсус фондга ўтказилди.

Ишлаб топилган маблағ Бобурнинг шу йил август ойида нишонланадиган юбилей тадбирларини ўтказишга, Боғишамол даҳасида барпо этилаётган Бобур боғидаги қурилишларга, қолаверса, ночор ва кам даромадли оилаларга моддий ёрдам кўрсатишга, тиббий хизматни яхшилашга сарфланади.

ДОН — РИЗҚУ РЎЗИМИЗ

Кўклам шабадаси эсиб, Ватанимиз, халқимиз Наврўзи айёмни кутиб олишга қизғин ҳозирлик кўрмоқда. Байрам муносабати билан амалга ошириладиган тадбирлар, режалар ҳақида суҳбатлашиш ниятида Ўзбекистон дон маҳсулотлари давлат концерни раисининг ўринбосари Сунначилло БЕКБОЕВ ҳузурига кирганимизда, у телефонда суҳбатлашаётган экан:

— Новороссийск портида 25 минг тонна ғалла ортилган кема турибди. Масъул вакилимиз тезда жўнаб кетиши зарур. Албатта, Москвадан ҳам вакил боради, ҳамма муаммолар ўша ернинг ўзида биргалашиб ҳал қилинади, бўптими? — дея дастакни жойига қўяр экан бизга юзланди у. — Наврўз арафасида омборларимиз ғаллага тўлди. Дон бор экан — қозонимиз қайнайди, тандирларда нон ёпилади. Минг қатла шукрким, анчагина машаққатлар чекилаётган шу кунларда ҳам тегирмонларимизда ун тортилмоқда, шоли оқланмоқда. Сабаби, давлатимиз раҳбарлари аҳолини қандай бўлмасин, ижтимоий ҳимоялаш йўлларини қидираётганида эл дастурхонида ҳамма вақт нон бўлишини ўйлаётганидадир.

— Наврўз эшик қоқиб турибти. Маълумки, бундай айём кунлари дастурхонлар безатилади, дош қозонлар осилиб, ҳалим пиширилади, сумалак тайёрланади...

— Дарвоқе, маҳаллаларда, қишлоқларда, минглаб хонадону корхоналарда кўкламнинг тансиқ таомларини тайёрлашга олдиндан ҳозирлик кўряптилар. Концернимизда тузилган комиссия эътиборни худди ана шунга қаратди. Чунончи, Тошкент шаҳар савдо бошқармаси билан биргалашиб маҳаллаларга қанча ун, қанча буғдой кераклигини аниқлаб олдик. Тошкентликларнинг эҳтиёжига яраша маҳсулот ажратилди. Бутун республикамиз бўйича ҳам шундай тадбир кўрилди. Хуллас, Наврўз кунларида исталган хонадонда, исталган маҳалла-кўйда, қишлоқларимизда кўкламнинг тансиқ таомларидан татиб кўришингиз мумкин. Ҳамма гап исрофгарчиликка йўл қўймасликда ушоқ нонни ҳам увол қилмасликда...

Деҳқонларимиз баҳор юмушларига шай туришганини, уларга сара уруғ зарурлигини яхши тушунамиз. Қишлоқ хўжалик вазирлиги билан келишган ҳолда қайси вилоят, қайси туманда ер етилганини ҳисобга олиб, жойлардаги корхоналаримизга кўрсатмалар бериб турибмиз, улар ғаллакорларни сара уруғлик билан таъминлайдилар. Ўзимизда уруғлик етишмаслиги сабабли Қозоғистондан уруғ оляпмиз. Ғаллани муддатидан кечикмай экиб олишса, марра деҳқонларники...

— Нон дастурхондаги жон демакдир. Айниқса, Наврўз нишонланаётган кунларда...

— Шубҳасиз. Ҳозир республикамиз халқи учун дон маҳсулотлари ажратилмоқда. Бунинг ўзи бўлади, дейсизми? Корхоналаримиз ускуналари эскириб қолган. Уларни Россия, Украинадан келтирилаётган янги ускуналар билан жиҳозлаяпмиз. Германиянинг Винклер фирмаси билан ҳамкорликда очилган корхоналаримизда ёпилаётган нон аҳолига айниқса, манзур бўлмоқда. Тошкентда, айрим вилоятлар марказларида бундай кичик корхоналар муваффақиятли ишлаб турибти. Истиқболда туманларда, бора-бора қишлоқларда ҳам Винклер фирмасининг корхоналари очилади.

Қутлуғ кунларда халқимизнинг дастурхони тўкин бўлишига имоним комил.

Баҳодир АБДУЛЛАЕВ,
ЎзА мухбири.

ЎРМОНЧИЛАР НИЯТИ

Ўзбекистон Республикаси Давлат ўрмон қўмитасининг кенгайтирилган кенгаши бўлиб ўтди. Унда 1992 йилги иш якунлари қараб чиқилди ва жорий йилда амалга ошириладиган режалар белгилаб олинди. Шу юзадан маъруза қилган Республика Давлат ўрмон хўжалиги қўмитаси раиси А. Хоназаров Ўзбекистон Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобида баён қилинган фикр-мулоҳазалар ўрмон хўжалиги ходимлари фаолиятига янада талабчанлик руҳида ёндошиш заруриятини юзага келтирганини алоҳида таъкидлади.

Дарвоқе, 1992 йили ўрмончиликни ривожлантириш, ўрмон хўжаликлари иқтисодиётини кўтаришда муайян ютуқларга эришилганига қарамай, бу соҳада туб бурилиш ясалди деб бўлмайди. Ташвишланарлиси шундаки, ўлкамиз дурдонаси саналган ўрмонларни кўз қорачиғидек асраш, кенгайтириш, камол топтириш асосий вазифаси бўлган ўрмон хўжаликларининг баъзиларида топширилган ишга совуққонлик билан қараш, масъулиятсизларча муносабатда бўлиш ҳоллари юз бермоқда. Чунончи, ёнғинга қарши тадбирларни ўз вақтида бажармаслик туфайли Наманган, Яккабоғ, Қамаши ўрмон хўжаликларида, Зомин қўриқхонасида ва Қорақалпоғистон Республикаси Давлат ўрмон қўмитасига қарашли «Хўжайли» бўлимида ёнғинлар содир бўлиб 10 гектар ўрмонга ўт кетди.

Умуман ўрмонларни қўриқлаш ва муҳофаза қилиш юзасидан олиб борилаётган ишлар талабга жавоб бермайди. Ўрмон қоровулларининг билим савияси паст. Уларда масъулият етишмайди. Натижада дарахт ва буталар ўзбошимчалик билан кесилишига, маданий ўрмонзорларда йирик ва майда шохли моллар берухсат боқилишига йўл қўйилмоқда. Узун, Бойсун, Яккабоғ, Деҳқонобод, Қамаши ўрмон хўжаликларида эса ноёб арчазорлар нобуд қилинмоқда.

Маърузачи ҳам, музокараларда сўзга чиққанлар ҳам жорий йилдан ишни тубдан яхшилаш давр талаби эканини эътироф қилишди.

Ш. АЛЛАМОВ.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг
ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

ХЎЖАЛИК РАҲБАРЛАРИ,

UNIVERSAL IMPORT-EXPORT GmbH
MÜNCHEN HANNOVER

ФЕРМЕРЛАР ДИҚҚАТИГА

КЎП ТАРМОҚЛИ ОЛДИ-СОТДИ ФИРМАСИ
МЮНХЕН-ГАННОВЕР

«ФАВОРИТ» —

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ҚУРИТИШГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЭНГ ЗАМОНАВИЙ УСКУНАЛАР МАЖМУИ БЎЛИБ, У ЭНГ ЯНГИ ТЕХНОЛОГИЯГА АСОСЛАНГАНДИР.

АНА ШУ УСКУНАЛАР МАЖМУИДА ҚУРИТИЛГАН ТАОМЛАРНИНГ ЮҚОРИ СИФАТЛИ ҚЎШИЛМАЛАРИНИ ТАЙЁРЛАШ МУМКИН.

БУ ҚУРИЛМАДА БУҒ ЁРДАМИДА БИР КЕЧА КУНДУЗДА 8-10 ТОННА ОЛМА, 7-8 ТОННА САБЗИ, 5-6 ТОННА ПИЁЗ, 3,5 ТОННА УЗУМ ВА БОШҚА САБЗАВОТ ҲАМДА МЕВАЛАР СИФАТЛИ ҚУРИТИЛАДИ. ШУ ҚУРИЛМАДА БАЛИҚ ВА ГЎШТНИ ҲАМ ҚУРИТИБ ҚОҚЛАШ МУМКИН.

«ФАВОРИТ» ҚУРИЛМАСИ МАҲСУЛОТЛАРНИНГ ЮҚОРИ СИФАТЛИ БЎЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ. САБЗАВОТ, МЕВА ВА БОШҚА МАҲСУЛОТЛАРНИ ҚУРИТИШ ЖАРАЁНИДА УЛАРНИНГ РАНГИ, ҲИДИ, ТАЪМИ ВА БОШҚА ХУСУСИЯТЛАРИ САҚЛАНИБ ҚОЛАДИ.

«ФАВОРИТ» ҚУРИЛМАСИНИ АТИГИ 60 КВАДРАТ МЕТР САҲНЛИ ХОНАГА БЕМАЛОЛ ЖОЙЛАШТИРИШ МУМКИН. ИККИ КИШИ УНГА ХИЗМАТ КЎРСАТИБ, МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРА ОЛАДИ.

Ускуна ва қурилмаларга Сиз учун қулай бўлган усулда ҳақ тўлашингиз мумкин.

Шу кичик корхоналар бўйича Сизни қизиқтирган барча масалалар юзасидан фирмамизни Ўзбекистон Республикасида тарғиб-ташвиқ этиш ва унинг манфаатларини ҳимоя қилиш ваколатини олган ташкилот — «Нуристон» ассоциациясига — Ўзбекистон агросаноат комплекси тармоқларини информатизациялаштириш ва ривожлантириш уюшмасига мурожаат этишингизни сўраймиз.

«Нуристон» ассоциациясининг манзили: 700043, Тошкент, Халқлар дўстлиги кўчаси, 8-уй, телефонлар: (3712) 45-68-67; 45-22-41.

ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИ СИЗГА ЯХШИ ДАРОМАД КЕЛТИРГАНДА ҲАМКОРЛИК САМАРАСИ ЯҚҚОЛ НАМОЁН БЎЛАДИ.

МЎЪЖАЗ ЗАВОДЛАР КЕРАКМИ? МАРҲАМАТ

БЕЛАРУСЬ РЕСПУБЛИКАСИДАГИ «АНВИЛ» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОМПАНИЯСИ

«АНВИКОМ»

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТИЖОРАТ ФИРМАСИ

Мол айирбошлаш ва пул ўтказиш йўли билан кичик заводларни сотиб олишни таклиф этади.

Уларда шакар, спирт, пиво, колбаса, сарёғ, консерва, пишлоқ, чанқовбости ичимликлар тайёрлаш, сабзавот ва мевани қуритиш, гўшт маҳсулотларини қайта ишлаш, арабча нонларни пишириш, қўй терисини ошлаш мумкин. Булардан ташқари фирма сотиб олишни таклиф этаётган кичик заводлар орасида гўшт-суяк, балиқ чиқиндиларини, нобуд бўлган жониворларни қайта ишлаб, кукунга айлантирадиган корхоналар ҳам бор.

«АНВИКОМ» ФИРМАСИ қуйидаги ускуналарни ҳам мол айирбошлаш ва пул ўтказиш йўли билан сотиб олишингиз мумкинлигини билдиради:

совутгич қурилмалари, донни янчиб, озуқа тайёрлаш, ёғоч тилиш механизмлари, қозонхоналар, саноат тикув машиналари;

Айнан юқоридаги шартларга мувофиқ «НТЗ» тракторларини, «СуперМАЗ»ларни ҳам сотиб олишингиз мумкин.

«АНВИКОМ» ФИРМАСИ мол айирбошлаш ва пул ўтказиш асосида қуйидаги халқ истеъмол буюмларини вагонлар туркумида сотади:

Телевизорлар, холодильниклар, кир ювиш машиналари, чанг ютгичлар, гулқоғозлар, ленолеум, машина шиналари.

«АНВИКОМ» ФИРМАСИ МОЛ АЙИРБОШЛАШ ҲИСОБИГА ЁКИ ШАРТНОМАВИЙ НАРХЛАРДА АСАЛ, ПАХТА ЁҒИ, ПОМИДОР ПАСТАСИ, ЎРИК БАРГАГИ ВА ТУРШАГИНИ, МАЙИЗ, ВИНО, ТАМАКИ, ЕР ЁНҒОҚ СОТИБ ОЛАДИ.

«Анвиком» фирмасининг Тошкентдаги вакилига 96-77-01 рақамли телефон орқали қўнғироқ қилишингиз мумкин.

Фирманинг Беларусь Республикасидаги манзили: 220034, Минск шаҳри, Козлов кўчаси, 20-уй.

Минскка ушбу рақам орқали қўнғироқ қилишни таклиф этамиз: (0172) 20-52-61 (факс).

Иссиқхона хўжалигидан унумли фойдаланилса, у катта даромад келтириши мумкин. Буни Сирдарё районидаги «Синдоробод» жамоа хўжалиги аъзолари яхши билишади. Улар ишни намунали йўлга қўйиб, йилнинг барча фаслларида аҳолини ноз-неъмат билан таъминламоқдалар.

СУРАТДА: жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Қўзибоқар Синдоров иссиқхона миришкорлари билан етиштирилган маҳсулотларни кўздан кечиришяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Наврўзга пешвоз

ТЎЛҒАНОЙ ОПАНИНГ ҲИКОЯСИ

Чиноз районидаги «Оқ олтин» маҳалласида етмиш олти баҳорни қаршилаган мўътабар онахон яшайди. Катта-кичик уни улуғимиз деб ҳурматлайди. Қўни-қўшнилари бирор маърака, яъни ўғил уйлантирадиган, қиз чиқарадиган бўлса, албатта, Тўлғаной она Эргашеванинг маслаҳатини олишади. Чунки, онахон қўли гул чевар, шундай кийимлар тикадики, кўрсангиз кўзингиз яшнайди. Шунинг учун ҳам атрофдагилар яхши ният билан тўй сарполарини, кўрпа-кўрпачаларни фақат Тўлғаной онага тиктиришади. Аянинг яна бир ажойиб фазилати бор. Ҳар йили Наврўз айёмида маҳалла аёлларига бош бўлиб, сумалак тайёрлайдилар. Уни пиширишда онахоннинг олдига тушадиган пазанда йўқ. Биз байрам арафасида Тўлғаной Эргашеванинг ҳузурида бўлиб, Наврўз тарихи ва анъаналари ҳақида суҳбатлашдик. Онахон шундай ҳикоя қилдилар.

— Наврўз — элимиз суйган қўҳна байрамлардан. У меҳр оқибат, саховат, яхшилик, яшариш тимсоли. Шунинг учун Наврўзи олам минг йиллардан буён қалбларни ўзига ром этиб келмоқда.

Наврўзни ота-боболаримиз ҳам фариштали байрам сифатида катта тайёргарлик билан кутиб олганлар. У эса одамлар юрагидаги покиза ниятларни юзага чиқарган ва қалбларда она ерга муҳаббат, табиатни авайлаб асраш туйғусини уйғотишга хизмат қилиб келган.

Шунингдек, одамларни бир-бирига яқинлаштирган, тинчлик-осойишталикни таъминлаган. Айём кунлари ўзаро урушларга чек қўйилган, қариндошлар бир-бирини, ёруғ дунёдан кўз юмганлари қабрини, ёшлар кексаларни зиёрат қилганлар. Аразлар, гина-кудуратлар унут бўлган.

Болалигимда ота-онам билан Наврўзни нишонлаганим сира эсимдан чиқмайди. Ўшанда бутун маҳалла аҳли қир-адирга чиқардик. Катта сайил бўларди. Қир-адирда лолақизғалдоқ, чучмома, бинафшалар очилган бўлиб, дугоналарим билан роса бойчечак тергандик. Чойқоқи деган доривор ўсимлик ҳам бор эди. Уни туз қўшиб есангиз довуччанинг мазасини беради. Ҳар томонда ўйин-кулги. Одамлар улоқ, кўпкарини, хўроз уриштиришу курашни томоша қилардилар. Айниқса, аския, қўшиқ, рақслар кишини сеҳрлаб қўярди. Чунки улар юракдан ижро этиларди.

Кампирлар, аёллар сумалак, ҳалим пишириб элга тортиқ қилишарди. Исмалоқ, беда, жағ-жағ, ялпиз каби ўтлардан тайёрланган сомса, чучвара, манти билан дастурхон тузаларди.

Баҳор фаслининг ўзига хос ажойиб ўйинлари бўларди. Ҳозирги ёшлар буни билишмайди. Кўкламда қанча кўп ёмғир ёғса хонадонларимизга шунча кўп буғдой, қут-барака, тўкин-сочинлик, тинчлик кириб келади-да! Агар ёмғир ёғавермаса маҳалламиздаги тенгқурлар билан «Сув хотин» ўйинини ўйнардик. Бунда иккита чўпдан одамчага ўхшатиб шакл ясаб, унга чопон кийдириб қўярдик. Уларни қўни-қўшнилар уйларига олиб чиқиб, қўшиқ айтардик. Бу билан Аллоҳ таолодан ёмғир ёғишини сўрардик.

Сумалак Наврўзнинг шоҳ таоми ҳисобланади. Уни бир марта тўйиб еган киши йил бўйи касал нелигини билмайди. Мен сумалак пиширишни Зуҳра момодан ўрганганман. Маҳалламизда бу табаррук онахонни барча севиб ардоқларди. Мен ҳам ойим билан Зуҳра момонинг уйига борардим. Дошқозон тепасида тунни бедор ўтказардик. Зуҳра момо сўзлаган эртаклар, ривоятлар уйқумизни қочириб юборарди. Ўша ривоятлар ҳамон қулоғим остида жаранглаб турибди...

Мана, 20 йилдирки, ҳар йили сумалак тайёрлайман. Маҳалладаги аёллар, қизлар, қўни-қўшнилар чиқишади. Тонг отгунча ўйин-кулгу қилиб, қозон кавлаймиз. Тонг саҳардан баҳорнинг табаррук неъмати сифатида уни бўлиб оламиз. Қўни-қўшниларга, қариндош-уруғларга бир пиёладан улашамиз.

Хулоса қилиб айтганда Наврўзи олам кириши билан Янги йил бошланади. Ҳамма-ҳамма Янги йилнинг хосиятли келишини истайди. Мен ҳам Наврўзимиз ҳар бир қалбга саховат, меҳру шафқат, оқибат, муҳаббат олиб келишини истайман. Дунёмиз тинч, юртимиз обод бўлсин. Наврўзимиз эзгулик тимсоли сифатида дунё тургунча тураверсин.

Суҳбатдош:
М. ЭРХУЖАЕВ.

Шофиркон районии марказидаги 1-болалар боғчасида ҳозир 100 нафар жажжи кичкинтойлар тарбияланмоқда. Мактабгача тарбия муассасасида тажрибали тарбиячилар талайгина. Улар орасида айниқса, Ойсанам Тошева алоҳида ҳурмат ва эътиборга сазовор. Чунки у меҳрибонлиги билан болалар қалбидан жой олган. Ойсанам ўз гуруҳида тарбияланаётган 20 нафар болаларнинг ҳар бирига худди фарзандидек, бир хилда муомала қилади, одоб ўргатади.

СУРАТДА: Ойсанам Тошева машғулот пайтида.

К. КАРИМОВ олган сурат.

БАЙРАМ БАРЧАНИКИ

Халқимизнинг қадимий ва навқирон байрами Наврўз яқинлашган сайин тобора тайёргарлик ишлари ҳам қизиб бормоқда. Наманган аврли газламалар бирлашмаси жамоаси шу муносабат билан бир миллион сўм маблағ ажратди. Тикувчилик бирлашмаси, машинасозлик заводи, «Ўзэлектротерм» бирлашмасининг вилоятдаги бош корхонаси, «Наманганремвод» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва шу каби қатор йирик жамоаларда ҳам Наврўзолди ҳозирлиги кучаймоқда.

Поп, Тўрақўрғон, Косонсой, Норин, Чортоқ, Уйчи районларида қишлоқ аҳли ўзига хос интиқлик билан байрамга боряпти. Янгиқўрғонда Шароф Рашидов номли боғ барпо этиляпти. Вилоятда янгидан бодомзор, анжирзор, анорзорлар ташкил қилинаётир.

Наманган шаҳрида ҳам катта ҳажмда ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш, саранжом-саришталик ишлари бажарилади. 13 мартда эса Наврўз умумхалқ ҳашари вилоят аҳли фаоллигида ўтди. Бундан тушган маблағ маҳалла хайрия жамғармасига берилади. Шу ҳисобдан 270 дан зиёд уруш ва меҳнат ногирони махсус аравачалар билан таъминланади. Бошқа муҳтож кишилар аҳволидан хабар олинади. Вилоят телерадиоси Наврўз телемарафонини ўтказади.

Яқинда вилоят ҳокимлигида ўтказилган Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш комиссияси йиғилишида ана шулар ҳақида фикр юритилди. Унда шаҳар, район ҳокимлари, ташкилот раҳбарлари қатнашди. Вилоят ҳокими Бургутали Рапиғалиев бу ҳақда гапириб, олдинда турган вазифаларга тўхталди.

Вилоят ҳокими ўринбосари Д. Дадажонова, касаба уюшмалари вилоят кенгаши раиси Ҳ. Абдураҳимов, Наманган шаҳри ҳокими А. Икромов, аврли газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори М. Каримовлар сўзга чиқиб, байрамни яхши ўтказиш борасидаги фикрлари билан ўртоқлашдилар.

Абдунаби ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

МУНОСИБ ҲИССА

АНДИЖОН сув иншоотлари қурилиши трестининг Комсомолобод туманида жойлашган механизмлашган кўчма колоннаси қурувчилари Наврўз байрами арафасида кичкинтойларга муносиб совға тайёрлади. Мирзааҳмедов номидаги давлат хўжалигида тўқсон ўринли болалар боғчаси қуриб битказилди. Боғчага «Наврўз» деб ном қўйилди.

* * *

ДАНҒАРАДАГИ «Кичик турк» қишлоғи аҳолисига Наврўз арафасида яна бир қулайлик яратилди. «Сирдарё» давлат хўжалигининг 4-бўлимида туман нон комбинатининг янги цехи ишлай бошлади. Бу ерда ҳар куни мингдан ортиқ обинон ва булка савдога чиқарилмоқда.

* * *

БЎЗ тумани Саида Зуннунова номидаги муаллимлар тайёрлаш билим юрти қўғирчоқ театр-студияси «Зумрад ва Қиммат» эртак-спектаклини саҳналаштирди. Янги асар Наврўз кунлари Тошкент, Фарғона, Ўш каби узоқ-яқин вилоятлардан келадиган меҳмонлар ҳузурида намойиш этилади.

(ЎзА мухбири).

ЎН МИНГ УМР

I

ЯНГИ пайдо бўлганида экстрасенсларни мақтай-мақтай осмону фалакка чиқариб қўйдик. Охири айрим нажот изловчиларнинг улардан ҳам ихлослари қайтди. Кейин яна қанча «янги табиблар» пайдо бўлди. Магнит нурли одамлар, қўли, нигоҳи, сўзи билан даволайдиганлар, тушга кириб даволовчилар ҳақида оз ёзилдими? Айтаверсак гап кўп. Балким ўша чиқишларнинг қайси бирлари ўринли бўлгандир. Мақсадимиз уларнинг ҳаммасини инкор этиш эмас. Аммо энди бир ҳақиқатни — тиббиёт соҳасида узоқ вақт ишлаб, ўз йўлига эга бўлган фидойи шифокорлар ҳақида кам ёзганимизни тан олмоғимиз керак.

Танада нозик аъзолар борки, улар инсон ҳаёти учун жуда муҳим. Уларнинг озгина шикастланиши умрни қисқартиради. Ана шу аъзолар билан боғлиқ айрим касалликлар жарроҳ тиғисиз дарддан холос бўлмайди.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги илмий жарроҳлик марказида ишлаётган қўли енгил мутахассислар оғир хасталикка чалинган беморларни ўлим чангалидан қутқармоқдалар. Улар орасида профессорлар Одилбек Воҳидов, Лев Хочиев ва Израил Рябухин, жарроҳлар Қодиржон Зокиров, Шуҳрат Худойберганов, Рустам Йўлдошев сингари ўз ишининг чинакам усталари бор. Марказда кунига 30 дан ортиқ бемор операция столида ҳаётга қайтади. Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган инсон ҳам шу масканда ишлайди. Болтабой Ортиқов даволаётганда фақат улкан тажрибаси ва билимига ишонади, юрак, жигар, ошқозон-ичак ва ўт пуфак йўлларини кесиб, уларни йиринглардан тозалаб, тошлардан халос этиб тикади. Мураббий шифокор ўн саккиз йилдан бери шу катта жамоанинг жонкуяри. Болтабой аканинг жарроҳлик қилаётганига 27 йил бўлди. Ўтган давр мобайнида у ўн мингдан ортиқ беморни операция йўли билан ҳаётга қайтарди. Яқинда олий тоифали жарроҳ ҳузурида бўлиб, ўз ҳаёти, меҳнат фаолияти тўғрисида ҳикоя қилиб беришини илтимос қилдик.

II.

Гурланда Хидирлиёп ариғи бор. У шаҳар марказидан оқиб ўтади. Мен дунёга келган хонадон шу ариқнинг чап қирғоғида жойлашган. Раҳматли ота-онамдан қолган ажойиб боғимиз бор. Отам Ортиқжон Матёқубов соҳибкор ўтганлар. Улар яратган боғ-роғлар эндиликда кўпчиликнинг ҳавасини келтираётгани табиий. Онам Ҳайитгул момо жафокаш аёл эди. Болалигимда тез-тез томоғим оғриб турарди. Шунда онахоним: «улғайсанг дўхтир бўл, ўғлим, томоғинг оғримайди», дея атрофимда парвона бўлардилар. Шу-шу шифокор бўлишга аҳд қилдим. Мактабни тугатиб, тиббиёт академиясига ўқишга кирмоқчи бўлдим. Бироқ у пайтлар абитуриентдан икки йиллик иш стажи талаб қилинарди. Шу боис пахта тозалаш заводида ишлай бошладим. Сўнг Тошкент тиббиёт олий билимгоҳида таҳсил кўрдим. Марҳум профессор Содиқ Маъсумов ва марҳума академик Зулфия опа Умидовадан сабоқ олдим. Олий билимгоҳни тугатиш арафасида Хоразм ва Қорақалпоғистонда вабо касаллиги тарқалди. Чимбойга бориб беморларга тиббий ёрдам кўрсатдим. Ҳар қалай одамларга фойдам тегди, билмаганларимни ўргандим.

Институтни тамомлаб Гурланда — Ким Иннокентий Лукич ва Искандар Гулмановдек юқори малакали шифокорлар қўл остида иш бошладим. Назарий билимларни амалда синовдан ўтказдим. Шу орада ординатурада ҳам бўлдим. Уни тугатиб Гурланга икки киши бўлиб қайтдик. Жуфтиҳалолим — Мапиратхон ҳам бирга эди. Шундай қилиб, киндик қоним тўкилган заминда эр-хотин одамларга муолажа кўрсата бошладик. Дардига нажот излаб келаётганларнинг кети узилмасди. Ўз вақтида овқатланмаслик туфайли ошқозон-ичак касаллигига чалинганлар кўп эди. 1970 йилда биринчи бор ошқозонга тиғ урдим. Унда район шароитида ҳозиргидек тиббий асбоб-анжомлар қайда дейсиз. Беморга эфир ҳидлатиб, операция қилаверардик. Бироқ бундай иш юритиш ғоят мушкул бўлса-да, ижобий якунланарди. Бора-бора бўқоқ касаллиги, лат ейиш туфайли содир бўлган оғриқларга ҳам малҳам топилди. Шифо топаётганларни кўриб ишимга муҳаббатим, ўзимга ишончим ортиб бораверди. Хоразмда ўнлаб қобилиятли шогирдлар етиштирдим. Улар орасида тиббиёт фанлари номзоди Отабой Мадаминов, Рустам Бобожонов, Мақсуд Эшчонов сингари иқтидорли жарроҳлар бор. Шу бугун нимага эришган бўлсам унга воҳада амалда ўрганганларим бош омил бўлди. Қишлоқ кезиб, инсон дардига малҳам топиб иккиланмайдиган, деярли хато қилмайдиган даражага етдим. Қадоқ қўл деҳқондан ҳам кўп нарса ўргандим.

III.

Бир куни касалхонада навбатчи эдим. Тонгга яқин Ўразмат ака деган киши келиб қолди. Тиши оғриб, кечаси билан азоб берганини айтиб зорланди. Дори қўйиб, тиш докторига учрашини маслаҳат бердим. Бемор хонамдан хайрлашиб чиқиб кетди. Кетидан қараб турсам зўр-базўр қадам ташлаяпти. Ўзимдан-ўзим ранжиб, кетидан чопдим. Йўлдан қайтариб емирилган тишини олиб ташладим. Ўразмат ака азобдан қутилди. Тонг отди. Беморга кўрсатган арзимас ёрдамимдан ўзимда йўқ шод эдим. Шифокор, айниқса, жарроҳ ҳар томонлама мукаммал бўлиши керак. Оқ халатда туриб қийналиб келганга ёрдам кўрсатолмай имконсиз тургандан ёмони йўқ. Зарур бўлиб қолганда, мен юрак бўйича мутахассисман, жигарни даволаш менинг ишим эмас дейиш, ҳақиқий шифокорнинг гапи эмас. Ўразмат ака воқеасидан кейин ўзимни ҳар жиҳатдан тайёрлай бошладим. Кўп ишлашга, ўқиб-ўрганишга тўғри келди. Бунинг эвазига одамлар ҳурмат-эътиборига сазовор бўла бошладим.

Айниқса, отахону онахонлардан кўп нарса ўргандим. Уларнинг насиҳатларида ҳикмат кўп. Отамнинг бир гапи эсимдан чиқмайди. Бир куни улар: «беморни кузатишга ўрган ўғлим, ўшанда даволаш осон бўлади», — деб бир ривоят айтиб берган эдилар. Мазмуни қуйидагича:

«Ибн Сино ўз дўстлари билан чойхўрлик қилиб ўтириб, қадрдонларидан бири тез-тез ташқарига чиқиб келаётганини пайқайди. Аллома унинг кўп овқат еб, кўп чой ичаётганини кўриб ҳайрон қолади. Шунда дўстини кузатишни давом эттириб, пешобига разм солади... Машҳур ҳаким аниқ хулосага келгач, дўстини суҳбатга тортади.

— Сиҳатингиз яхши эмасга ўхшайди. Дармонингиз кам. Ҳалиям кўп овқат еб, кўп сув ичиш эвазига ётиб қолмай юрибсиз. Бу аҳволда узоқ юролмайсиз, —дея хасталик белгиларини бир-бир санаб ўтибди. Дўсти ўйлаб кўрса табибнинг айтганлари тўғри. Унга тан бериб, тасаннолар айтибди.

Ибн Сино: — Қанд касалига чалинибсиз, — дея дори-дармон буюрибди, парҳез сақлаб юришни ва қандай овқатлардан сақланиш кераклигини қатъий тайинлабди. Табиб маслаҳатларига амал қилган бемор дарддан батамом қутулган экан».

Раҳматли профессор Омонилла Баҳодировни ҳам кўп эслайман. Бир куни зарурат юзасидан домланинг уйларига бордим. Қабулхоналари иккинчи қаватда жойлашган экан. Профессор ҳузурига кириш учун беморлар иккинчи қаватга кўтарилишга мажбур эдилар. Кейин билсам, муолажага келганларни домла зинапоядан кўтарилаётганида кузатиб турарканлар. Чиқиб келишда беморнинг ҳолати ўзгаради. Ўпка оғриса бир, юрак оғриса бошқа хил ҳолатга тушади. Ана шунга қараб домла хаста кишининг ўзидан ҳеч нарса сўрамай, касалнинг белгиларини олдиндан айтиб, ишончига сазовор бўлар эканлар. Даволаш йўллари турлича. Қайсинисини қўллаш шифокорнинг иши. Қолаверса, тиббиёт ходимининг одамларга муолажа кўрсатишдан муҳимроқ иши йўқ.

IV.

Бу илмгоҳнинг ташкил бўлиши ҳурматли устозим, академик Восит Воҳидов бошчилигида амалга ошди. Шу ўринда бир ҳақиқатни айтиб ўтмасам адолатдан бўлмас. Ўзбекистонда бундай улкан тиббий даргоҳ Шароф Рашидовнинг қўллаб-қувватлашларисиз, ғамхўрликларисиз амалга ошмаган бўлур эди. Орадан ўн саккиз йил ўтиб, у республикадаги энг катта илмий жарроҳлик марказига айланди. Бугун бу даргоҳда юрак, ўпка, ошқозон, жигар, ичак, ўт йўллари ва қон томирлари операцияси муваффақиятли амалга оширилаётир. Шифо масканида нафақат вилоятлардан, балки Ҳамдўстлик мамлакатларидан келган беморларга ҳам тиббий хизмат кўрсатилмоқда.

Қолаверса, мамлакатимиздаги шифо шохобчаларига ёрдам кўрсатиш ҳам марказ зиммасига юклатилган. Халқаро анжуманлар, тиббиётчилар съездлари кўпинча шу ерда ўтказилаяпти. Мустақиллик шарофати билан Италия, Корея ва бангладешлик табиблар билан ўзаро ҳамкорлик бошланди. Улар ўз малакаларини ошириб, юртларига қайтмоқдалар.

Марказга оғир аҳволдаги кўпгина беморлар охирги нажот жойи сифатида мурожаат қилишади. Улар республиканинг турли районларидан келишган. Жумладан, А. Ерёменко Янгийўл районидан. Ўт йўлларига тош тиқилиб, жигарнинг бир неча жойида йиринглаш пайдо бўлган. Операциядан кейин соғлиги тикланмоқда. Санобар Тошматова эса Сирдарё вилоятининг Сайхунобод районидан. Ўт йўллари касаллиги билан оғриган. Онахон — Гавҳар Рўзиматова 69 ёшда, Хоразмдан. Ўт йўлларига тош тиқилиши натижасида қаттиқ оғриган. Тошой Имомова ҳам Янгийўл районининг «Ўзбекистон» жамоа хўжалигидан. Дастлаб аҳволи оғир эди. Шу куни навбатчи эдим. Операция қилдим. Ўт йўлларига тош тиқилган экан. Ҳозир соғлиги яхши.

Жарроҳлик ўта нозик иш. Беморни даволаш учун аввалига уни тўла ўрганиш зарур. Бирор ўзгариш сабаби сир қолдими, даволаш қийинлашаверади.

Ички аъзоларга тиғ урган жарроҳ озгина адашса, у қимматга тушади. Шу сабабли унинг хато қилишга ҳеч ҳам ҳаққи йўқ. Жарроҳнинг бошқа шифокорлардан фарқи ҳам шунда.

Бу даргоҳда аввалига ўн йил ошқозон-ичак касалликлари бўлимини бошқардим. 30 га яқин илмий ишларим тиббиёт оламида янгилик бўлди. Инсон ҳеч қачон ўзидан-ўзи билимдон бўлиб қолмайди. Уни тинимсиз изланишлар ва тажриба алмашишлар маҳоратли қилади. 1986 йилда тиббиёт фанлари номзоди даражасига сазовор бўлдим. Саккиз йилдан бери жигар ва ўт йўллари бўлимини бошқармоқдаман. Қолаверса, тайёрада учиб бориб ёрдам кўрсатувчи «тез ёрдам» шифокориман. Вилоятларда ўтказиладиган ўта оғир операцияларга тез-тез чақириб туришади. Бу ўз устимда жиддий ишлашга ундайди.

Тиббиётда даволаш усуллари ниҳоятда кўп. Уларнинг баъзилари қадимий, баъзилари янги. Менга қолса, ҳар икковидан ўз ўрнида фойдаланган маъқул. Ҳозир дори-дармонлар камчил. Бундай пайтда шифобахш гиёҳлардан фойдаланиш шубҳасиз яхши натижа беради. Ҳатто ошқозон ярасини ҳам гиёҳлар билан даволаш мумкин. Ўпкани бодомдан, йўтални кўкноридан фойдаланиб даволаб келганлар. Қорин оғриганда равоч билан тузатишган. Таносил касалликларига симобли суртма суртиб даволаганлар. Энди эса, тиббиётда янги даволаш усуллари пайдо бўлмоқда. Касалликларни лазер нури йўлида операция қилиш, ультра товуш таъсирида ташҳис қўйиш, юрак ва жигарни кўчириб ўтказиш ишлари бошланаётир.

Олинган илк натижалар ёмон эмас. Келиб чиқаётган касалликларнинг сабаби иккита. Биринчиси, вақтида овқат емаслик, иккинчиси асаб, руҳий сиқилиш билан боғлиқ. Организмда ўзгариш бошланиши билан шифокорга учраш зарур. Дастлабки босқичда дарднинг олдини олиш осон. Вақт ўтиб кетса кейин бефойда. Экстрасенслар таъсири ҳам беморга ана шу бошланғич даврда фойдали.

V.

Тиббиёт олий билимгоҳида учинчи курсда ўқирдим. Беморлар олдида практикада бўлганимизда биринчи курсда таҳсил кўраётган кўҳликкина қиз билан танишиб қолдим. Вақт ўтган сайин Мапиратхонга боғланиб бораверди. Бир-биримизни узоқ синаб, сўнг турмуш қурдик. У жасур ва бир сўзли эди. Бўлмаса ўзига тўқ хонадонда тарбия кўрган соҳибжамол пойтахтни ташлаб, қишлоққа бориб яшашга рози бўлармиди. Унинг беғуборлиги олдида ҳануз таъзим қиламан. Мапират ишда билимдон ҳакима, уйда фазилатга бой бека ва меҳрибон она эди. Ишда ҳам, уйда ҳам бирга эдик. Ана шу ёнма-ён юришлар, бир-биримизни аяшларимиз, энди билсам катта бахт экан. Фарзандлар дунёга келганда орамиздаги яқинлик ришталари янада мустаҳкамланди.

Насибамиз сочилган экан, яна Тошкентга ишга келдик. Илмий тадқиқотлар давом этиб, кунлар кетидан кунлар ўтаверди. Худонинг Мапиратхонга берган умри оз экан, сақлаб қололмадик. Киев шаҳридан чақиртирган академик ва профессорлар ҳам унга ёрдам беролмадилар. Хасталик уни ҳаётдан юлиб олиб кетди. Фақат суюкли кишимдан эмас, балки одил маслаҳатгўйимдан ҳам айрилдим. Яхшики иш бор экан, тафтимни шу билан босдим. Энди гўё икки киши учун ишлаётгандекман. Мапиратхон худди бир четда туриб мени кузатиб тургандек. Бахтимга унинг табассумини, одатларини ҳар қадамда эслатиб турадиган севикли фарзандларим бор. Минг қатла шукрки, улар вояга етиб қолишди. Ҳозир Тошкент тиббиёт олий билимгоҳида таҳсил кўрмоқдалар. Ўғлим Жавлонбек жарроҳ, қизим Ферузахон эса онасига ўхшаб руҳий касалликларни даволовчи шифокор бўлмоқчи. Илоё умри унга ўхшамасин. Улар бахтиёр бўлишса, иншоолло она руҳи ҳам шод бўлур!

Дунё ўзи азал-азалдан топиш ва йўқотишлардан иборат шекилли. Севикли, вафодор ёр топганимда опам Гулжондан айрилдим. Фанда ўз ўрнимни топиб, дурустроқ яшаймиз деганда, аввал ота-онамдан, кейин жуфту ҳалолимдан жудо бўлдим. Инсон умри ҳам худди Ҳидирли ёпдаги сувга ўхшайди. Бир жойда тўхтаб туролмайди. Умр кўз очиб-юмгунча ўтиб кетганини сезмай қоласан киши. Фақат кимларгадир кўрсатган саховатларинг, қўллаб-қувватлашларинг, эзгулигу олижанобликларинг одамлар орасида оғиздан-оғизга ўтиб яшайверади...

VI.

Жарроҳ Болтабой Ортиқовдан яна кўп нарсаларни сўрамоқчи эдим. Афсуски, суҳбатимизни ҳовлиқиб кириб келган оқ халат соҳиблари бўлишди:

— Болтабой ака! Оғир бемор келди. Шошилинч, операция қилиш керак,—дея унинг кўрсатмасини кутишди. Болтабой ака хайрлашишни ҳам унутиб, шоша-пиша жарроҳлик хонасига кириб кетди...

Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВ.

АЛОҲИДА ЭЪТИБОР

Малакали шифокорлар гуруҳи Тошкентдан Навоий вилоятидаги чорва моллар боқилаётган яйловларга келишди. Гуруҳ таркибида оталарингологлар, педиатрлар, онкологлар, эндоскопия, аёллар касалликлари ва бошқа касалликларни даволовчи шифокорлар бор. Гуруҳни биринчи ва иккинчи тиббиёт илмгоҳлари касалхоналарининг, республика шифокорлар малакасини ошириш илмгоҳининг, шунингдек Урта Осиё тиббий педиатрия илмгоҳининг ходимлари тузилдилар. Шифокорлар Томди ва Учқудуқ туманларининг энг олисда жойлашган чорвачилик хўжаликларига жўнаб кетишди. Улар шифохоналардан узоқда ишлаб келаётган чўпонларга зарур тиббий ёрдам кўрсатишлари, саломатликларини текширишлари керак.

Барча зарур асбоб-ускуналар билан таъминланган шифокорлар гуруҳи хўжаликларнинг марказий қўрғонларида ҳам, бевосита чорва фермаларида ва яйловларда ҳам беморларни қабул қиладилар. Зарур бўлса, чўпонлар ва уларнинг оила аъзолари Тошкент шифохоналарига ётқизилади.

Пойтахтлик шифокорлар қишлоқлардаги касбдошларига маслаҳат ва услубий ёрдам ҳам берадилар.

* * *

Ғиждувон туманидаги Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва ногиронлари эндиликда ўз қандай дори-дармонларга имтиёзли буюртма беришлари ва олишлари мумкин. Райондаги 4-дорихонада маҳаллий соғлиқни сақлаш идоралари шу тоифадаги одамларга хизмат қилувчи махсус бўлим очди.

Дори-дармонлар жуда қимматлашганига қарамай, бу ерда уруш ва меҳнат фахрийларига, ногиронларга, кўп болали оналарга дориларни анча арзонроқ нархда сотиш имконияти топилди.

Дори-дармонлар жуда тақчил бўлган ҳозирги пайтда дорихона беморларга [illegible] турдаги шифобахш гиёҳларни сотмоқда.

(ЎзА).

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзплодовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР. Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93. Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими—32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими—32-56-31. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими—32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими—32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий бўлими—32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602.

Буюртма Г—117.

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 21.40.

1 2 3 4 5 6